Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Seminář čínských studií

Kulturní studia Číny

Jan Štefanko

Vliv ČLR a SSSR a cíle těchto zemí při podpoře Severního Vietnamu během druhé války v Indočíně v letech 1964-1969

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Drábik, Ph.D.

Brno, 2018

Prohlášení o autorství práce

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury

.....

Podpis autora práce

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce, Mgr. Jakubu Drábikovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a podporu při psaní této bakalářské práce. Rád bych také poděkoval své rodině a přátelům za podporu během psaní této práce a během celého studia.

Ediční poznámka

V předkládané bakalářské práci je pro zápis čínských jmen a názvů využíván mezinárodně uznávaný transkripční přepis pinyin. Výjimku tvoří již zaužívané české názvy čínských měst a osob, například Peking, Hongkong, Čankajšek.

Pro zápis vietnamských jmen a názvů je využívána psaná podoba vietnamštiny bez diakritických znamének. Výjimku tvoři jména a názvy, jež mají v češtině ustálený český přepis. Například Ho Či Min, Hanoj, Vietnam.

Abstrakt

Tato bakalářská práce zkoumá vliv a cíle Čínské lidové republiky a Sovětského svazu při podpoře Vietnamské demokratické republiky během druhé indočínské války v období od roku 1964 do roku 1969. Práce je zaměřena na identifikaci politických důvodů ČLR a SSSR, jež vedly tyto země k angažování se při podpoře VDR, dále pak na analýzu politické reakce ČLR a SSSR na Tonkinský incident a na analýzu vlivu sino-sovětské roztržky na válku ve Vietnamu. Práce je postavena na kritické analýze dokumentů CIA a doplňkové sekundární literatury. Výsledkem práce je zjištění, že hlavním důvodem ČLR pro podporu VDR byla obava z americké intervence v ČLR. U SSSR to pak byla změna zahraniční politiky v důsledku nástupu Leonida Brežněva k moci. Analýzou politických reakcí ČLR a SSSR na Tonkinský incident došla tato studie k závěru, že reakce ČLR i SSSR byla v souladu s jejich tehdejší zahraniční politikou. Vliv sino-sovětské roztržky se projevil zejména neshodami mezi ČLR a SSSR při přepravě materiálu do VDR a snahou obou zemí získat v Indočíně dominantní postavení, což vedlo k vytváření politického tlaku na VDR.

Klíčová slova: druhá indočínská válka, válka ve Vietnamu, Vietnamská demokratická republika, Vietnamská republika, Čínská lidová republika, Sovětský svaz socialistických republik, sino-sovětská roztržka

Abstract

This bachelor thesis examines the influence and objectives of the People's Republic of China and the Soviet Union in supporting the Democratic Republic of Vietnam during the 1964-1969 period of the Second Indochina War. The paper has three main objectives. To identify the political reasons which led PRC and USSR to engage in supporting VDR, to analyze PRC's and USSR's political reaction on Tonkin Incident, and to analyze the impact of the Sino-Soviet split on the Vietnam War. The method of this thesis is based on critical analysis of CIA documents and supplementary secondary literature. The paper finds that main political reason for PRC to engage in Vietnam War on DRV's side was a threat of extending American intervention into PRC. In USSR, the reason for engaging in the Vietnam War was a change of the course in Foreign Policy after appointing Leonid Brezhnev as a new General Secretary of the CPSU. By analyzing the political reactions of PRC and USSR on Tonkin Incident it was found out that both reactions were in line with foreign policy of both countries. The impact of Sino-Soviet split on Vietnam War is, above all, manifested itself by the Sino-soviet disputes over the weapons transport to the DRV and by effort of both countries to gain dominant position in Indochina which led to creation of the political pressure on DRV.

Key Words: The Second Indochina War, The Vietnam War, The Decomratic Republic of Vietnam, The Republic of Vietnam, The People's Republic of China, Union of Soviet Socialistic Republics, The Sino-Soviet split,

Obsah

1. **Úvod** 1

2. **Metodologie** 3

3. **Politický vývoj ve Vietnamu po 2. sv. válce** 6

3. 1 Osobnost Ho Či Mina 6

3. 2. Politika Čínské lidové republiky a Sovětského svazu v Indočíně v 50. letech 9

3. 3. Eskalace napětí (1959-1963) 12

4 **Vypuknutí války (1964-1965)** 15

4. 1. Tonkinský incident 15

4. 1. 1. Reakce VDR na Tonkinský incident 17

4. 1. 2. Reakce ČLR na Tonkinský incident 17

4. 1. 3. Reakce SSSR na Tonkinský incident 18

4. 2. Vstup USA do války 19

5 Politické důvody ČLR a SSSR k podpoře VDR během druhé indočínské války 21

5. 1. Politické důvody ČLR k podpoře VDR 21

5. 2. Změna zahraniční politiky SSSR vůči VDR a Kosyginova cesta do Hanoje 23

6 **Vliv sino-sovětské roztržky na válku ve Vietnamu** 26

6. 1. Zhou Enlaiova cesta do Moskvy v listopadu 1964 26

6. 2. Kosyginova cesta do Pekingu v únoru 1965 28

6. 3. Spor ČLR a SSSR o přepravu vojenského materiálu do VDR 29

6. 4. Postoj VDR k sino-sovětské roztržce 32

7 Počátky sino-vietnamského rozkolu (1966–1969) 34

7. 1. Zvyšující se podpora SSSR 34

7. 2. SSSR jako úhlavní nepřítel ČLR 35

7. 3 Mírová jednání mezi VDR a USA 36

7. 4 Ofenzíva Tet a odchod armády ČLR z VDR 39

8. **Závěr** 42

9. **Zdroje** 45

1. Úvod

Druhá indočínská válka byla nejdelším válečným konfliktem 20. století. Odehrávala se v Jihovýchodní Asii, v regionu zvaném Indočína, mezi lety 1955 až 1975. Přestože je tato válečná událost známá a velmi často zjednodušeně označovaná jako válka ve Vietnamu, není toto označení zcela přesné. Ozbrojené boje totiž v tomto období probíhaly nejen ve Vietnamu, ale i v Laosu a v Kambodži.

Všechny tyto tři konflikty, kromě geografické blízkosti, měly i velmi podobnou formu boje. Jednalo se o občanské války, ve kterých mezi sebou bojovaly tehdejší vládnoucí režimy a nově vzniklé komunistické strany, jež chtěly pomocí ozbrojeného boje sjednotit zemi pod nadvládou komunistické ideologie. Ve Vietnamu se o to snažila Komunistická strana Vietnamu, v Laosu politické hnutí Pathet Lao a v Kambodži na přelomu 60. a 70. let Rudí Khmerové.

Významným faktorem, jenž ovlivňoval dění v Indočíně během druhé indočínské války byla probíhající studená válka mezi Západním a Východním blokem. Jak USA, tak i SSSR, spolu s ČLR, se snažily v Indočíně naplnit své vlastní politické cíle. Zatímco ČLR a SSSR podporovaly komunistická hnutí v jejich snaze sjednotit zemi pod nadvládou komunistické strany, USA naopak podporovaly tehdejší vládnoucí režimy, aby šíření komunistické ideologie v Jihovýchodní Asii zabránily.

Nejvýznamnějším konfliktem v rámci druhé indočínské války, z pohledu dopadu na mezinárodní společenství, byla válka ve Vietnamu, jež svým trváním od roku 1955 do roku 1975 celou druhou indočínskou válku ohraničuje. Válka ve Vietnamu byl ozbrojený konflikt mezi dvěma nezávislými státními útvary nacházejícími se v té době na území dnešního Vietnamu. Prvním z těchto útvarů byla komunistická Vietnamská demokratická republika vedena Ho Či Minem a podporována ČLR a SSSR. Druhým státem byla Vietnamská republika pod vládou prezidenta Ngo Dinh Diema a podporována USA.

Zatímco role a podpora Jižního Vietnamu ze strany USA ve vietnamském konfliktu je již poměrně dobře známá a byla předmětem mnoha studií, rolím ČLR a SSSR při podpoře VDR se tolik pozornosti nedostává. Cílem této práce je proto zanalyzovat vliv a cíle Čínské lidové republiky a Sovětského svazu při podpoře VDR mezi roky 1964 až 1969. Konkrétně pak identifikovat politické důvody, jež vedly ČLR a SSSR k podpoře VDR během druhé indočínské války, zanalyzovat jejich politickou reakci na Tonkinský incident, jež stál v zárodku pozemní

americké intervence ve VR a posoudit dopad sino-sovětské roztržky na podporu VDR během zkoumaného období.

Rok 1964 byl pro válku ve Vietnamu zlomovým. Byl to rok, kdy se odehrál tzv. Tonkinský incident, jenž posloužil jako záminka k přímému zapojení pozemních amerických jednotek do vietnamské války na jaře roku 1965. Rok 1969 naopak v mnohých ohledech znamenal deeskalaci válečného konfliktu. V tomto roce byly zahájeny mírové rozhovory mezi VDR a USA, ČLR se rozhodla stáhnout svou armádu z území VDR a s nástupem Richarda Nixona do prezidentského úřadu začalo docházet k postupnému stahování amerických jednotek z Vietnamské republiky.

Sino-sovětská roztržka byla ideologickým a politickým konfliktem mezi ČLR a SSSR. Obě dvě země se po roce 1956, kdy Chruščov na XX. sjezdu KSSS odhalil Stalinův kult osobnosti, začaly navzájem obviňovat z odklonu od myšlenek marxismu-leninismu, což mělo za následek stále se zhoršující vztahy mezi oběma státy, jež vyvrcholily v právě mnou zkoumaném období. Ačkoliv oba dva státy měly velký zájem na tom, aby byl Vietnam sjednocen pod vládou VDR, rostoucí rivalita mezi oběma státy jim zabraňovala dosáhnout tohoto cíle společnými silami. Záměrem této studie je proto posoudit jakým způsobem sino-sovětská roztržka ovlivnila válku ve Vietnamu.

Závěrečná část této studie bude věnována počátkům sino-vietnamského rozkolu, jenž začínal být patrný v druhé polovině 60. let a vyvrcholil odchodem armády ČLR z VDR v průběhu roku 1969. Cílem této kapitoly bude nalézt příčiny, které vedly k tomuto rozhodnutí a k celkovému ochabnutí vztahů mezi ČLR a VDR, které byly v 50. a v první polovině 60. let velmi pevné.

2. Metodologie

Tato studie zkoumá vliv a cíle Čínské lidové republiky a Sovětského svazu v Severním Vietnamu během druhé indočínské války, která proběhla v letech 1955-1975. Z důvodu velkého časového rozsahu tohoto konfliktu je tato práce časově vymezena obdobím od roku 1964, kdy došlo k tzv. Tonkinskému incidentu, do roku 1969, kdy z VDR odešly jednotky armády ČLR.

Tato práce je postavena na kritické analýze odtajněných dokumentů americké Ústřední zpravodajské služby (CIA), které jsou volně přístupné v elektronické podobě na oficiálních stránkách této agentury. Výběr dokumentů byl proveden tak, aby co nejvíce korespondoval s výzkumnými otázkami této studie. Mezi další primární prameny, obsažené v téhle práci, patří i přepisy rozhovorů mezi vládními činiteli VDR, ČLR a SSSR, jež jsou dostupné v elektronické podobě na stránkách Wilsonova centra.

Při psaní této jsem vycházel i ze sekundární literatury popisující vliv ČLR a SSSR v Severním Vietnamu. Informace jsem především čerpal od autorů, kteří měli přístup do čínských, ruských nebo vietnamských archívů. Mezi tyto autory patří například Qiang Zhai, Chen Jian, Ilja Gajduk, William Duiker nebo Ang Cheng Guan

Mezi výzkumné otázky, kterými se v této práci zabývám, patří:

1) Jaké byly politické důvody a cíle SSSR a ČLR pro podporu Severního Vietnamu ve válce v Indočíně?
2) Jaká byla politická reakce SSSR a ČLR na vstup USA do války ve Vietnamu v roce 1964? Jakým způsobem se poté změnila forma podpory Severního Vietnamu ze strany ČLR a SSSR?
3) Jakým způsobem ovlivnila čínsko-sovětská roztržka zahraniční politiku obou zemí v Severním Vietnamu?

V první části práce se věnuji politickým důvodům, jež vedly ČLR a SSSR k podpoře Severního Vietnamu během druhé indočínské války. Nejdříve je stručně nastíněn politický vývoj ve Vietnamu po druhé světové válce a následně identifikovány důvody a cíle ČLR a SSSR, jež vedly k podpoře VDR v druhé polovině 60. let. Vzhledem k tomu, že tato část pokrývá relativně velký časový úsek a není těžištěm této práce, využívám zde metodu analýzy sekundární literatury. Jedná se o literaturu zabývající se zahraniční politikou Sovětského svazu

a Čínské lidové republiky v 50. a v první polovině 60. let 20. století. Mezi citované publikace patří především práce čínského historika Qiang Zhaie *China and the Vietnam Wars, 1950-1975*, dále pak publikace ruského historika Iljy Gajduka *Confronting Vietnam: Soviet Policy toward the Indochina Conflict 1954-1963* a také práce vietnamského historika Ang Cheng Guana *Vietnamese Communists' Relations with China and the Second Indochina Conflict 1956-1962*. Všechny tyto publikace byly vybrány, protože podávají ucelený přehled zahraniční politiky obou komunistických mocností v Indočíně v mnou sledovaném období, čímž mi poskytnou potřebný historický kontext k nalezení důvodů, jež stály za rozhodnutím ČLR a SSSR podporovat Severní Vietnam během druhé indočínské války. Dalším důvodem, proč jsem pro potřeby mé práce zvolil tyto publikace, je to, že každý z autorů měl při psaní své práce přístup do národního archívu své země.

V druhé části mé práce zkoumám, jakým způsobem ČLR a SSSR politicky zareagovaly na Tonkinský incident. V rámci této části je nejdříve popsán samotný Tonkinský incident a následně se věnuji analýze politických reakcí ČLR a SSSR na tuto událost. Tato část je postavena na kritické analýze dokumentů CIA a na analýze sekundární literatury. Kromě již výše zmíněných autorů bych rád zmínil i publikaci *Tonkin Gulf and the Escalation of the Vietnam War* od Edwina E. Moïseho, ve které autor podává ucelený přehled všech dostupných informací ohledně Tonkinského incidentu.

Třetí část této práce je zaměřena na vliv sino-sovětské roztržky, jež hrála důležitou roli v zahraniční politice těchto zemí v padesátých a šedesátých letech a eskalovala v mnou sledovaném období 1964-1969. Cílem této části je zanalyzovat vliv tohoto konfliktu na Vietnamskou válku a na vývoj vztahů mezi ČLR a VDR v druhé polovině 60. let. Tato část je metodologicky postavena na analýze vybraných dokumentů CIA a odborné sekundární literatury, která se touto problematikou zabývá. V tomto případě se jedná o publikace Lorenze Lüthiho *The Sino-soviet Split* a *Two Suns in the Heavens* Sergeje Radčenka, kteří se v rámci analýzy čínsko-sovětských vztahů věnují i dopadu těchto vztahů na situaci ve Vietnamu. Zapomenout nemohu ani na publikaci Nicholase Khooa *Collateral Damage: Sino-Soviet Rivalry and the Termination of the Sino-Vietnamese Alliance*. Tuto publikaci jsem využil, protože zde autor pracuje s čínskými prameny.

Cílem této práce je na základě analýzy výše zmíněné sekundární literatury a dostupných primárních zdrojů, provést důkladnou analýzu čínského a sovětského vlivu v Severním

Vietnamu. Vzhledem k mému studijnímu oboru, je v této práci věnováno více prostoru čínskému pohledu na sledovanou problematiku.

Tato práce je, vzhledem k velkému časovému rozsahu druhé indočínské války, vymezena časově, a to od Incidentu v Tonkinském zálivu v roce 1964 do roku 1969, kdy z VDR odešly jednotky armády ČLR. Důvodů, proč jsem zvolil ke zkoumání toto období je hned několik. V USA bylo toto období rámováno volebním obdobím Lyndona Johnsona, který stál za rozhodnutím poslat do Indočíny americké vojáky, čímž výrazně změnil poměr sil ve vietnamském konfliktu. V SSSR v roce 1964 vyvrcholila politická krize, během které byl zbaven moci Nikita Chruščov a v úřadě ho vystřídal Leonid Brežněv, což mělo za následek změnu ČLR v této době procházela obdobím politické nestability, jež vyvrcholila zahájením Kulturní revoluce a, jak již bylo zmíněno výše, došlo k eskalaci sporů mezi ČLR a SSSR. Všechny tyto události, ať už přímo či nepřímo, ovlivnily i probíhající konflikt v Indočíně.

Za hlavní přínos této studie považuji seznámení potencionálního čtenáře s problematikou čínského a sovětského vlivu v Severním Vietnamu, jež je v české literatuře zpracována jen velmi okrajově. Mezi další přínosy této práce pak řadím i analýzu dokumentů CIA, jež jsou hlavním primárním pramenem této studie a v neposlední řadě i vlastní sebevzdělání při studiu této problematiky.

Hlavním limitem této práce je pak skutečnost, že primární prameny, se kterými v této studii pracuji, jsou pouze v elektronické podobě a jsem tak omezen pouze na materiály, jež jsou elektronicky dostupné. Tato skutečnost je pak omezující především u dokumentů CIA, kde jsem odkázán pouze na necenzurované materiály.

3 Politický vývoj ve Vietnamu po 2. sv. válce

3. 1 Osobnost Ho Či Mina

Vietnamský komunismus a velká část dějin Vietnamu 20. století je spjata s osobou Ho Či Mina, který se narodil v roce 1890 ve francouzském protektorátu Annam jako Nguyen Sinh Cung[1]. Ho Či Min si byl již od útlého věku vědom, že jeho země je utlačována francouzskými kolonizátory, ale odmítal se ve větší míře zapojit do protiimperiálních akcí. Zastával názor, že je nutné Francouze nejdříve poznat po lidské stránce a až poté je možné s nimi bojovat. V roce 1911 se proto rozhodne přijmout práci na zaoceánské lodi a odplouvá pryč.[2]

V následujících šesti letech Ho Či Min cestuje a vidí na vlastní oči kruté zacházení kolonizátorů po celém světě. V roce 1917 se rozhodne usadit ve Francii, kde následně vstupuje do Francouzské socialistické strany. Ho Či Min je již od počátku velmi aktivní a snaží se upozornit na indočínský problém a nutnost boje proti kolonialismu. Zároveň se seznamuje s dílem Karla Marxe a Vladimira Iljiče Lenina, které na něho udělají velký dojem. V roce 1921 stojí u zrodu Francouzské komunistické strany[3] a poprvé se střetává se zástupci Komunistické strany Číny, mezi kterými je i Zhou Enlai.[4] I přes veškerou snahu se mu ale nedaří přesvědčit své kolegy ze strany o důležitosti boje proti kolonialismu a přemýšlí o odchodu. V roce 1923 si ho na jedné z mnoha přednášek, kde Ho Či Min prezentuje situaci v Indočíně, všímá agent Kominterny a zve ho do Moskvy, aby pracoval pro Kominternu.[5]

Po roce stráveném v Moskvě, kde se věnuje studiu marxismu-leninismu, je Ho Či Min vyslán do Kantonu, aby zde pomohl Sunjatsenovi sjednotit Čínu pod vlivem marxismu-leninismu. Kromě toho úkolu se ovšem připojuje i k vietnamským revolucionářům a zakládá Sdružení vietnamské revoluční mládeže, které bude později stát v zárodku vietnamské revoluce. Ho Či Minův pobyt v Kantonu je ukončen Sunjatsenovou smrtí a následným převratem

[1] Jméno Ho Či Min začal Nguyen Sinh Cung používat až na začátku 40. let dvacátého století. Pro snadnější orientaci budu v průběhu práce výhradně používat jméno Ho Či Min
[2] DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Praha: BB art, 2003, s. 17-47.
[3] Tamtéž, s. 53-74.
[4] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 10.
[5] DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Praha: BB art, 2003, s. 74-78.

Čankajška v roce 1927, po kterém dochází k pronásledování všech přívrženců Komunistické strany Číny a Ho Či Min je tak nucen z Kantonu odjet.[6]

Ho Či Min se následně usazuje v tehdejším Siamu[7], kde pokračuje v šíření revolučních myšlenek v tamějších vietnamských vesnicích. Mezitím se ale doslechne, že hongkongské Sdružení se vlivem ideologických sporů rozpadá a vrací se do Hongkongu Sdružení znovu sjednotit. Tento úkol se mu daří a v roce 1930 zakládá novou komunistickou stranu Vietnamu (KSV).

V době, kdy Ho Či Min zakládá novou stranu se situace v Indočíně vyostřuje a roste nespokojenost s francouzskou vládou. V důsledku Velké hospodářské krize dělníci protestují kvůli vysoké nezaměstnanosti a špatným pracovním podmínkám. Přidávají se k nim i studenti, kterým se nelíbí nedostatek školních a pracovních příležitostí. Ho Či Min se ale rozhodne tyhle relativně příhodné podmínky pro revoluci nevyužít, protože je přesvědčen o tom, že KSV není zatím dostatečně silná, aby vedla revoluci. Na konci roku 1930 je Ho Či Min na zasedání komunistické strany obviněn z přílišného nacionalismu a odklonu od marxismu-leninismu, a proto je odsunut z vedoucí pozice strany. Ústřední výbor je poté přesunut do Saigonu, kde je ale po pár měsících odhalen policií a všichni jeho členové jsou zatčeni. Nedlouho poté je v Hongkongu zatčen i Ho Či Min.[8]

Ho Či Min je obviněn z podvratné činnosti vůči Francii, ale vzhledem k tomu, že byl zatčen na britském území, je nakonec na začátku roku 1933 po roce a půl ve vězení v tichosti propuštěn. Ho Či Min se následně vrací do Moskvy, kde se opět věnuje učení a studiu. Během pobytu v Moskvě se Ho Či Min stahuje do ústraní a celý jeho pobyt, který se protáhne na pět let, je zahalen tajemstvím. Mezitím se v roce 1935 uskutečňuje 7. sjezd Kominterny, na kterém je, v důsledku šíření fašistických tendencí ve světě, přijat nový směr šíření komunismu, jenž zahrnuje, v rámci boje proti fašismu, i podporu nacionalistických hnutí. Tato nová direktiva Ho Či Minovi usnadňuje situaci, protože byl v minulosti velmi často kritizován za přílišný nacionalismus. V roce 1938 je mu umožněno odcestovat do Číny.[9]

Po svém přijezdu do Číny se Ho Či Minovi podařilo navázat kontakty s vedením KSČ a začal na jihu Číny pracovat u 8. pěší armády KSČ jako zpravodajec.[10] Odtud pak neustále

---

[6] Tamtéž, 93-125.
[7] Dnešní Thajsko
[8] DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Praha: BB art, 2003, s. 142-169.
[9] Tamtéž, s. 169-192.
[10] CHEN, King C. *Vietnam and China, 1938-1954*. Princeton University Press, 2015, s. 35.

sledoval situaci i ve Vietnamu, kde na konci 30. let francouzská koloniální správa postavila komunismus mimo zákon a zahájila perzekuci členů KSV. Tyto perzekuce měly za následek přesun Ústředního výboru KSV ze Saigonu zpátky na sever, čímž se posilnila i pozice Ho Či Mina uvnitř strany.[11]

Zatímco Ho Či Min pobýval v Číně, rozpoutala se v Evropě naplno druhá světová válka, jež následně ovlivnila i situaci v Indočíně. Japonsko využilo porážky Francie v boji proti nacistickému Německu v létě 1940 a donutilo francouzské představitele v Hanoji povolit vstup japonských jednotek do Hanoje.[12]

Ho Či Min, vědom si japonského postupu, se rozhodl využít oslabení pozice francouzské koloniální správy a, se souhlasem KSČ, se spolu s nejbližšími spolupracovníky, jež do ČLR utekli z Vietnamu, rozhodli přemístit do jeskyně Paco Bo na vietnamské straně čínsko-vietnamské hranice kam přemístil ústřední vedení KSV. Zde, 19. května 1941, vyhlásil osvobozenecké hnutí známé pod názvem Viet Minh. Úkolem tohoto hnutí bylo osvobodit vietnamské území od nadvlády Francie a Japonska.[13]

Viet Minh okamžitě získal mezi vietnamským lidem velkou podporu a dařilo se mu, i s podporou USA a ČLR podnikat mnoho úspěšných vojenských operacích namířených proti Francii a Japonsku.[14] Jak se blížil konec druhé světové války a kapitulace Japonska se zdála otázkou času se Ho Či Min rozhodl využít mocenského vakua uvnitř Vietnamu a 2. 8. 1945, společně s japonskou kapitulací, vyhlásil v Hanoji Vietnamskou demokratickou republiku.

Po druhé světové válce se ovšem do Indočíny vrátily francouzské koloniální jednotky, aby zde obnovily předválečné uspořádání. Jejich snaha ovšem narazila na odpor Viet Minhu a v prosinci 1946 tak vypukla první indočínská válka mezi Viet Minhem a francouzskými jednotkami.

---

[11] GOSCHA, Christopher E. *The Penguin history of modern Vietnam*. [London], UK: Allen Lane, an imprint of Penguin Books, 2016, s. 207-208.
[12] Tamtéž, s. 197.
[13] CHEN, King C. *Vietnam and China, 1938-1954*. Princeton University Press, 2015, s. 35.
[14] GOSCHA, Christopher E. *The Penguin history of modern Vietnam*. [London], UK: Allen Lane, an imprint of Penguin Books, 2016, s. 207-209

3. 2 Politika Čínské lidové republiky a Sovětského svazu v Indočíně v 50. letech

V prvních letech války se Ho Či Min a jeho spolubojovníci museli spoléhat na partyzánsky styl boje, protože neměli dostatečné prostředky k vedení rovnocenného boje s francouzskými jednotkami.[15] To se ale změnilo v roce 1949, kdys v sousední Číně skončila vítězstvím KSČ občanská válka na jejímž konci Mao Zedong vyhlásil Čínskou lidovou republiku. Tato událost měla zásadní vliv na situaci v Indočíně, kde v ten moment probíhala první indočínská válka. Ho Či Min, uvědomující si ideologickou spřízněnost s nově vzniklým režimem v ČLR, se rozhodl okamžitě jednat a velmi rychle se mu podařilo přesvědčit ČLR k podpoře Viet Minhu v boji proti francouzským jednotkám. Jeho snaha vyvrcholila v lednu 1950, kdy ČLR oficiálně uznala Vietnamskou demokratickou republiku (VDR).[16]

Mao Zedong věřil, podobně jako čínští císaři minulosti, že bezpečnost země nebude nikdy zaručena, pokud nebude zaručena bezpečnost i v sousedních zemích. Největší strach měl z hrozby americké intervence a za nejzranitelnější oblasti, kde by mohlo k americké intervenci dojít, označil Indočínu, Korejský poloostrov a Taiwan. Z tohoto důvodu se rozhodl podpořit komunistická hnutí v Indočíně a v Koreji.[17] Dalším důvodem k podpoře Viet Minhu byla i Maova víra, že způsob, jakým, podle svého názoru, dokázal koloniální Čínu osvobodit od vlivu imperialistických států je vzorem i pro všechny ostatní asijské koloniální země a je jeho povinností všem asijským zemím v jejich boji proti imperialismu pomoci.[18]

ČLR sehrála v první indočínské válce klíčovou úlohu. V momentě, kdy v roce 1950 vstoupila do války na straně Viet Minhu, se začala karta obracet a Viet Minh postupem času získával nad francouzskými vojsky převahu. Peking, kromě materiálního zabezpečení, poslal do Vietnamu v rolích vojenských poradců i své nejlepší generály, jejichž úkolem bylo plánovat vojenské akce a zprofesionalizovat armádu Viet Minhu.[19] Rozhodující bitva První indočínské

[15] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 119-120.
[16] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 13-15.
[17] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 122-123.
[18] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 20-21.
[19] Tamtéž, s. 63-64.

války se odehrála v roce 1954 u Dien Bien Phu. V této bitvě zaznamenal Viet Minh drtivé vítězství a donutil francouzské jednotky ke kapitulaci.

Francouzská kapitulace byla následně potvrzena i na Ženevské konferenci, která byla svolána za účelem vyřešení situace v Indočíně a na Korejském poloostrově. Výsledkem konference, jež se zúčastnily všechny světové velmoci, bylo uznání nezávislosti Laosu a Kambodže a rozdělení Vietnamu podél sedmnácté rovnoběžky na Severní Vietnam (Vietnamská demokratická republika) a na Jižní Vietnam (Vietnamská republika). Schválená dohoda byla podepsána všemi zúčastněnými státy s výjimkou Vietnamské republiky, která návrh označil za nepřijatelný, a Spojených států amerických, jež dohodu pouze vzaly na vědomí.

Důvodem, proč VR a USA dohodu nepodepsaly, byl jejich strach z šíření komunismu v Indočíně[20]. Podle Ženevské dohody se měly v roce 1956 uskutečnit svobodné celonárodní volby, na jejichž základě poté mělo dojít k opětovnému sjednocení Vietnamu. Jižní Vietnam i USA se obávaly, že tyto volby vyhraje komunistická strana a dojde tak k sjednocení Vietnamu pod vládou Ho Či Mina. Volby se ale nakonec neuskutečnily. Tehdejší předseda vlády Jižního Vietnamu Ngo Dinh Diem se odvolal na to, že VR dohodu ze Ženevy nepodepsal a přípravy na volby zablokoval. Hned poté uskutečnil převrat, při kterém svrhl z trůnu posledního vietnamského krále Bao Daie a prohlásil se za prezidenta nově vzniklé VR. USA a její spojenci následně uznaly nezávislost tohoto nového státu.[21]

ČLR i SSSR byly s podobou Ženevské dohody spokojeny. Mao Zedong se chtěl po zkušenostech z první indočínské války a z Korejské války soustředit především na domácí politiku a vztahy se zahraničními státy vedl podle nově přijaté politiky Pěti zásad mírového soužití.[22] V Sovětském svazu se po smrti Stalina v roce 1953 k moci dostal Nikita Chruščov, který představil a začal prosazovat novou zahraniční politiku založenou na mírové koexistenci mezi kapitalistickým a komunistickým světem. Ženevská dohoda proto byla v souladu s novou zahraniční politikou Sovětského svazu.[23]

---

[20] Mezinárodní politika USA v Indočíně byla založena na teorii domina, podle které změna politického zřízení v jednom státu povede ke změně politického zřízení i v sousedních státech. USA se proto na základě této teorie snažily zabránit VDR ve spojení Vietnamu pod nadvládou komunistické strany.

[21] ANG, Cheng Guan. *Vietnamese communists' relations with China and the second Indochina conflict, 1956-1962*. Jefferson, N.C.: McFarland, 1997, s. 11.

[22] Pět zásad mírového soužití (neboli Panča šíla) jsou zásady, které vychází z buddhismu a staly se podkladem pro zahraniční politiku ČLR po Korejské válce. Mezi tyto zásady patří vzájemné respektování územní celistvosti, neútočení, nevměšování se do vnitřních záležitostí, rovnoprávnost a mírové soužití.

[23] *Confronting Vietnam: Soviet Policy toward the Indochina Conflict, 1954-1963*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 2003 s. 54-55.

Zástupci VDR odcházeli z Ženevské konference s rozporuplnými pocity. Na jednu stranu se cítili ukřivděni, protože jim Ženevská dohoda zabránila uskutečnit jejich hlavní cíl v podobě sjednocení Vietnamu pod vládou komunistické strany, na druhou stranu ale mezinárodní společenství udělilo VDR jistou formu legitimity, která Ho Či Minově vládě do té doby chyběla.[24]

Podpora ČLR vůči VDR pokračovala i po Ženevské konferenci. Komunistická strana Číny měla i nadále zájem o to, aby byl Vietnam spojen pod vládou Ho Či Mina, ale již ne za cenu vojenské eskalace. Důvodem byl přetrvávající strach ČLR z možné americké intervence v Indočíně, který se ještě zvýšil po vyhlášení Vietnamské republiky v roce 1955, a již zmíněná špatná ekonomická situace na pevninské Číně. Čínský režim zastával názor, že je nutné nejdříve vybudovat infrastrukturu a nastartovat ekonomiku VDR. Věřil, že jakmile bude VDR dostatečně ekonomicky silná, VDR se k němu připojí dobrovolně.[25]

Postoj SSSR k VDR byl v průběhu 50. let velmi odtažitý. V roce 1949 Stalin uzavřel s Mao Zedongem dohodu o rozdělení sféry vlivu. Na základě této dohody se ČLR měla postarat o šíření socialistické revoluce na Dálném východě a SSSR se měl orientovat na Evropu a sousední země. Indočína proto neměla pro Stalina téměř žádný geopolitický význam.[26] Po Stalinově smrti se k moci dostal Nikita Chruščov, který v roce 1956 na 20. sjezdu Komunistické strany SSSR odhalil Stalinův kult osobnosti a změnil zahraniční politiku SSSR. Chruščov prosazoval názor, že komunistický a kapitalistický svět mohou žít vedle sebe a zahájil sérii mírových rozhovorů s USA. Z Chruščovova projevu bylo jasně patrné, že SSSR, v rámci nové politiky, nehodlá žádným způsobem politicky zasahovat do vietnamského konfliktu.[27] Ho Či Minovi se přesto nakonec povedlo v Moskvě vyjednat alespoň ekonomickou pomoc pro VDR. SSSR se tak rozhodl na základě splnění prvních podmínek Ženevské dohody[28] a jasného vzkazu USA, že hodlá bránit všemi prostředky VR před šířením komunismu.[29]

---

[24] DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Praha: BB art, 2003, s. 373-374.

[25] ANG, Cheng Guan. *Vietnamese communists' relations with China and the second Indochina conflict, 1956-1962*. Jefferson, N.C.: McFarland, 1997, s. 17-22

[26] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 122

[27] ANG, Cheng Guan. *Vietnamese communists' relations with China and the second Indochina conflict, 1956-1962*. Jefferson, N.C.: McFarland, 1997, s. 15-16.

[28] Odchod francouzských jednotek z Vietnamu a přesun členů KSV z VR do VDR

[29] *Confronting Vietnam: Soviet policy toward the Indochina Conflict, 1954-1963*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 2003 s. 61-62.

Vláda VDR již od podpisu Ženevské dohody počítala s možností, že plánované celonárodní volby, které měly Vietnam sjednotit, se neuskuteční.[30] Vzhledem k tehdejší geopolitické situaci a neochotě svých spojenců na této situaci něco měnit se ale VDR rozhodla soustředit na ekonomickou obnovu země, která byla po první indočínské válce ve velmi špatném stavu.

3. 3. Eskalace napětí (1959-1963)

KSV v lednu 1959 na svém zasedání rozhodla, že se opět oficiálně vrátí k otázce sjednocení Vietnamu. Jako záminku k tomu využila incident, který se odehrál na konci roku 1958 v jihovietnamské věznici, kde bylo otráveno několik desítek komunistických vězňů. Ačkoliv jedna z podmínek Ženevských dohod bylo usnesení, že všichni členové KSV se po rozdělení musí z jihu přesunout do VDR, část členů KSV na příkaz vedení strany ve VR zůstala a šířila tam komunistickou ideologii, za což byli pronásledováni a vězněni tamějším režimem. Právě tlak členů vlastní strany, kteří působili ve VR a probíhající úspěšná ekonomická obnova byly hlavními důvody, proč se vláda VDR rozhodla znovu usilovat o sjednocení Vietnamu.[31]

Strategii k dosažení tohoto cíle se stalo podněcování protivládních demonstrací v Jižním Vietnamu. Situace v Jižním Vietnamu demonstracím nahrávala. Občané VR byli velmi frustrovaní z vlády prezidenta Ngo Dinh Diema. Nelíbilo se jim, že využíval svého postavení pro jmenování rodinných příslušníků do politických funkcí a zároveň byl obviňován z přílišného amerického vlivu ve VR. Zásadní roli sehrála i náboženská otázka. Diem, jakožto katolík, během své vlády zvýhodňoval křesťanství, což se mezi většinovým buddhistickým obyvatelstvem setkalo s velkou dávkou odporu a vyvolávalo to četné protesty za zrovnoprávnění buddhismu. Z těchto důvodů se protivládní demonstrace rychle rozšířily po celé zemi.[32] Vznikla i oficiální strana, která měla revoluci ve VR vést, nazvaná Národní fronta osvobození Jižního Vietnamu[33]. Česky známá jako Vietkong.

Reakce Číny na změnu politiky VDR byla zdrženlivá. Na jednu stranu se ČLR na konci 50. let odkláněla od politiky Pěti zásad mírového soužití a začínala opět podporovat nacionalistická hnutí, zároveň ale na její straně přetrvával strach z reakce USA. Změna zahraniční politiky v tomto období byla způsobena zhoršenými vztahy s USA a SSSR. ČLR

[30] ANG, Cheng Guan. *Vietnamese communists' relations with China and the second Indochina conflict, 1956-1962*. Jefferson, N.C.: McFarland, 1997, s. 12.
[31] Tamtéž, s. 93-97
[32] ANG, Cheng Guan. *The Vietnam War from the Other Side*. New York: Routledge, 2002, s. 33-41.
[33] Dále jen NFO

byla frustrovaná z toho, že se jí nedaří navázat diplomatické vztahy s USA. Špatné vztahy se Spojenými státy byly i příčinou Druhé taiwanské krize v roce 1958, při které Mao Zedong rozhodl o bombardování taiwanských ostrovů Jinmen a Mazu v reakci na intervenci USA na Blízkém východě.[34]

V roce 1962 proběhla v ČLR důležitá politická debata o dalším směřování zahraniční politiky. ČLR se na začátku 60. let vzpamatovávala z Velkého skoku vpřed, který za sebou zanechal obrovské škody. Objevovaly se proto názory, že by se ČLR měla opět vrátit k Pěti zásadám mírového soužití a soustředit se především na domácí problémy. Mao Zedong se v té době nacházel v politickém ústraní, ale při této debatě opět vstoupil na politickou scénu a rázně odmítl jakékoliv změny mezinárodní politiky.[35]

Dalším důležitým faktorem, který ovlivňoval dění v Indočíně na začátku 60. let bylo zhoršení čínsko-sovětských vztahů. Vztahy mezi ČLR a SSSR se začaly zhoršovat v roce 1956, kdy Chruščov odhalil Stalinův kult osobnosti. Mao Zedong projev Chruščova odsoudil a zkritizoval i novou zahraniční politiku SSSR založenou na mírové spolupráci mezi komunistickým a kapitalistickým světem. Tento ideologický konflikt se ještě více rozhořel na počátku 60. let, kdy se sino-sovětská roztržka dostala na veřejnost a vyústila až v odvolání sovětských poradců z ČLR. Ho Či Min se snažil obě velmoci usmířit. Byl si vědom, že VDR je závislá na finanční pomoci jak od ČLR, tak i od SSSR, a že k naplnění politických cílů VDR byla nutná jednota uvnitř socialistického bloku. Jeho snaha o usmíření ale nebyla úspěšná. Ekonomická podpora od obou velmocí sice pokračovala i nadále, ale ve svém politickém snažení se VDR musela v první polovině 60. let spolehnout pouze na ČLR. SSSR upřednostnila mírová jednání s USA. Sovětská politická netečnost vůči VDR se ještě více prohloubila po Karibské krizi v roce 1962, po které se SSSR, v rámci zachování dobrých vztahů s USA, zcela politicky distancoval od VDR.[36]

Napětí ve VR se neustále zvyšovalo. Protesty měly čím dál více formu ozbrojených bojů. Situace se ještě více vyostřila poté, co nový americký prezident John Kennedy, který byl zvolen do úřadu v roce 1961, rozhodl o zvýšení americké angažovanosti ve VR. Kromě navýšení finanční pomoci a dodávek amerických zbraní tamější vládě, Kennedy rozhodl i o vyslání dalších amerických vojenských poradců. Tito poradci měli za úkol vycvičit jihovietnamskou

[34] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 81.
[35] Tamtéž, s. 114-117.
[36] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 86-91.

armádu v boji proti povstalcům.[37] Situace ale byla pro USA neudržitelná, a tak v roce 1963 došlo s tichým souhlasem americké vlády ke svržení vlády Ngo Dinh Diema.

[37] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 139-140

4. Vypuknutí války (1964-1965)

Svržení vlády Ngo Dinh Diema situaci v Jižním Vietnamu ještě více zkomplikovalo. K moci se totiž dostala jihovietnamská armáda, která neměla s řízením země žádné zkušenosti. To se projevilo zejména v neschopnosti armádních představitelů zastavit bojové jednotky Vietkongu v jejich ozbrojeném boji za sjednocení země.

V USA se mezitím prezidentského úřadu ujal Lyndon B. Johnson, který nahrazuje tragicky zesnulého Johna F. Kennedyho. V reakci na stále zhoršující se situaci v Indočíně dává Johnson na začátku roku 1964 svolení k provádění vojenských operací na území VDR. Tyto operace, prováděné jihovietnamskými jednotkami pod velením USA, měly především sloužit k zastrašení vlády VDR a nezahrnovaly přímé zapojení amerických jednotek do vietnamského konfliktu. Součástí plánu ale byla přítomnost amerických válečných lodí v blízkosti pobřeží VDR, kde měly za úkol shromažďovat informace o systémech severovietnamské obrany a poskytovat je jihovietnamským jednotkám.[38]

Představitelé VDR se po převratu ve VR snažili posílit vliv NFO. Byli si vědomi toho, že přechodná vojenská vláda je politicky slabá a prezentovali vládu NFO jako nejlepší možnost pro vyřešení situace v Jižním Vietnamu. Zároveň doufali, že se jim podaří dosáhnout sjednocení politickou cestou, bez nutnosti nasadit vlastní pozemní jednotky na území Jižního Vietnamu. Báli se, že by přítomnost severovietnamských jednotek v Jižním Vietnamu vyprovokovala USA k odvetným opatřením.[39]

4. 1. Tonkinský incident

Dne 2. srpna 1964 proběhl ve vodách Tonkinského zálivu vojenský střet mezi americkým torpédoborcem USS Maddox a třemi hlídkujícími severovietnamskými torpédovými čluny. Výsledkem byl jeden potopený a jeden těžce poškozený severovietnamský člun. Dodnes není úplně jasné, kdo vystřelil jako první, ale je pravděpodobnější, že to byly severovietnamské čluny, což potvrdil i generální tajemník VDR Le Duan při své návštěvě

[38] PATERSON, Par. The Truth About Tonkin. In. Naval History Magazine, February 2008, Vol. 22, No. 1 [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: https://www.usni.org/magazines/navalhistory/2008-02/truth-about-tonkin
[39] DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Praha: BB art, 2003, s. 435-436.

v Číně 13. srpna 1964.[40] Na druhou stranu interní studie NSA odhalila, že to byl velitel Maddoxu Herrick, kdo přikázal jako první zahájit varovnou palbu na severovietnamské čluny.[41]

Pravděpodobnou příčinou tohoto střetu byla přítomnost Maddoxu u pobřeží VDR právě v momentě, kdy taktéž probíhaly přepady jihovietnamských jednotek na pobřeží VDR. Severovietnamská armáda proto mohla dojít k logickému závěru, že tyto dvě akce spolu souvisí a zahájit útok na americký torpédoborec.[42]

O dva dny později, 4. srpna 1964, mělo dojít k opětovnému útoku severovietnamských člunů na USS Maddox. Podle zprávy, odeslané kapitánem Maddoxu Herrickem do Washingtonu 4. srpna ráno washingtonského času, zachytily radary jeho lodi rádiovou komunikaci, která naznačovala blížící se útok severovietnamských člunů na USS Maddox. Zároveň v tuto dobu začaly radary a sonary vykazovat známky přibližujících se severovietnamských člunů. Tyto čluny ale nikdo na palubě kvůli špatnému počasí nemohl vidět. V následujících třech hodinách se měl odehrát střet, při kterém severovietnamské čluny měly minimálně jednou vystřelit torpédo směrem na Maddox, který následně střelbu opětoval a začal manévroval před údajnými nepřáteli. Během tohoto útoku Herrick poslal do Washingtonu druhé hlášení. Oznámil v něm, že jeho loď je pod palbou a manévruje před nepřátelskými střelami.[43]

Několik hodin po domnělém útoku vylezl kapitán Maddoxu na můstek, a poté co na moři neviděl žádné známky boje, začal pochybovat, zdali k nějakému útoku vůbec došlo. Došel k závěru, že velká část signálů zaznamenaná radarem byla vinou vysoké rychlosti lodi při manévrování a špatných povětrnostních podmínek chybná či špatně posouzená. Vědom si své chyby, poslal Herrick do Washingtonu další hlášení, kde zpochybnil, že se konflikt vůbec stal a navrhoval vyšetření celého incidentu.[44]

Poté co Johnson ráno obdržel zprávu o tom, že Maddox je pod palbou, reagoval velmi rozčíleně a okamžitě zaujal stanovisko, že je potřeba tento útok náležitě potrestat. Když se po obědě dostalo do Washingtonu Herrickovo hlášení zpochybňující celý incident, vyžádal si americký ministr obrany McNamara potvrzení od Herricka zdali k útoku skutečně došlo nebo

---

[40] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 213.
[41] HANYOK, Robert. *Skunks, Bogies, Silent Hounds, and the Flying Fish.* In. Cryptologic Quaterly, Winter 2000, Vol. 19, No. 1, s. 16. [online]. Dostupné z: https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB132/relea00012.pdf
[42] DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Praha: BB art, 2003, s. 436.
[43] *Tonkin-Dubious Premise for a War.* CIA *[*online*].* [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP90-00965R000605740019-3.pdf.
[44] Tamtéž. [cit. 2018-03-27].

ne. Ten následně v několika dalších hlášeních během dne odpovídal, že situace na místě je velmi chaotická, ale nakonec vyjádřil přesvědčení, že i když nejsou vidět žádné známky po boji, tak k minimálně jednomu útoku torpédem na Maddox došlo. Později uvedl, že vycházel z údajů poskytnutých radarem a předpokladu, že zásah torpédem nastal v době, kdy se ještě loď nepohybovala příliš rychle a radary tudíž měly fungovat správně.[45]

Prezident Johnson následně ještě 4. srpna večer vystoupil s projevem, kde popsal oba dva incidenty, které se odehrály v Tonkinském zálivu 2. a 4. srpna, a označil VDR jako agresora a viníka těchto útoků. Dále prohlásil, že odvetná opatření jsou již v procesu a zdůraznil, že je povinností USA zajistit mír v Jižním Vietnamu.[46]

O dva dny později, 7. srpna 1964, americký Kongres schválil tzv. Tonkinskou rezoluci umožňující americkému prezidentovi učinit jakákoliv opatření pro zabránění další agrese vůči ozbrojeným silám Spojených států.

4. 1. 1. Reakce VDR na Tonkinský incident

Politická reakce VDR na Tonkinský incident a následné bombardování města Vinh byla okamžitá. Vláda VDR ve svém prohlášení označila údajné napadení amerického torpédoborce ze 4. srpna za vymyšlené a vykonstruované. Následné americké bombardování území VDR pak posoudila jako závažný válečný akt, který porušuje Ženevskou smlouvu z roku 1954. Zároveň odsoudila i fakt, že bombardování vyhlásil sám prezident Johnson. Na závěr svého prohlášení pak vláda VDR uvedla, že USA musí nést plnou zodpovědnost za své činy v indočínském regionu.[47]

4. 1. 2. Reakce ČLR na Tonkinský incident

Politická reakce ČLR na sebe také nenechala dlouho čekat. Již 6. srpna, den po odvetném bombardování severovietnamského města Vinh, vydala čínská vláda prohlášení, ve kterém obvinila USA z učinění prvního kroku k eskalaci války v Indočíně a označila útok na VDR jako útok i na ČLR. Zároveň čínská vláda vyjádřila přesvědčení, že v případě vojenského střetu na území VDR by se na stranu Severního Vietnamu přidaly všechny státy socialistického bloku a země, které podepsaly Ženevskou dohodu. Na závěr svého prohlášení pak ČLR

[45] Tamtéž. [cit. 2018-03-27].
[46] Lyndon Johnson, Gulf of Tonkin Incident-August 4, 1964. HISTORIC SPEECHES. [online]. [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: http://www.presidentialrhetoric.com/historicspeeches/johnson_lyndon/gulfoftonkin.html.
[47] Foreign Radio and Press Reaction to the Gulf of Tonkin Incidents. *CIA* [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP79T01762A000800050007-9.pdf.

zopakovala ujištění, že v případě, že bude VDR napadena na vlastním území, ČLR jí okamžitě přispěchá na pomoc.[48]

13. srpna odjel tehdejší generální tajemník KSV Le Duan do Pekingu, kde se setkal s Mao Zedongem. Hlavním tématem tohoto setkání byl samozřejmě Tonkinský incident. Mao vyjádřil Le Duanovi podporu a potvrdil mu, že na základě informací čínské tajné služby byl americký útok v Tonkinském zálivu z 5. srpna založen na špatném úsudku a nebyl úmyslný. Snažil se proto Le Duana přesvědčit, aby KSV zaujala agresivnější přístup v Jižním Vietnamu. Mao se domníval, že i když americký prezident Johnson prosadil v Kongresu Tonkinskou rezoluci, nebude mít USA zájem zapojit se do války ve Vietnamu. Svou domněnku zdůvodnil jednak logistickou náročností, se kterou by se museli představitelé USA potýkat při přesunu vojenských oddílů do Indočíny a zároveň i tvrzením, že vzhledem k ostatním probíhajícím konfliktům ve světě není Indočína pro USA prioritou. Vzápětí ale poradil Le Duanovi, že v případě invaze amerických vojsk do Severního Vietnamu by bylo výhodnější přesunout armádu VDR do hor a odtud pak za asistence ČLR vést partyzánskou válku.[49]

Ihned po Tonkinském incidentu pak ČLR přistoupila ke konkrétním opatřením a vyhlásila vojenskou pohotovost v provinciích sousedících s Vietnamem. Došlo také k okamžitému přesunu čínského letectva na hranice s Vietnamem a k stavbě nových letišť a železnic. Všechny tyto kroky měly jednak odradit Američany od další eskalace mezinárodního napětí a zároveň přesvědčit VDR, že to ČLR myslí s jejich podporou vážně. Mao Zedong však počítal i s možností, že válka ve VDR vypukne, což by zákonitě ohrozilo i bezpečnost ČLR. Přikázal proto přesunout velkou část továren z pobřeží do vnitrozemí, aby tak ochránil ČLR před ochromením v případě náhlého útoku USA. Současně zdůraznil, že veškeré ekonomické plány na následující roky by měly být zaměřeny na národní bezpečnost.[50]

4. 1. 3. Reakce SSSR na Tonkinský incident

Politická reakce SSSR na Tonkinský incident byla v porovnání s ČLR zcela rozdílná. Chruščov sice poslal prezidentovi USA dopis, ve kterém odsoudil odvetné bombardování severovietnamského města Vinh, ale ze způsobu, jakým byl dopis napsán, bylo patrné, že si chce zachovat neutrální postoj vůči USA. V obsahu dopisu nebyla ani zmínka o tom, že by

[48] Tamtéž.
[49] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 213.
[50] Tamtéž, s. 214-215.

SSSR v případě konfliktu stála na straně VDR. Dokonce v něm ani nebylo zmíněno, že by mezi SSSR a VDR v té době panovala nějaká forma ideologické sounáležitosti.[51]

Oficiální prohlášení sovětské vlády zveřejněné v ruských novinách Pravda se neslo v souladu se soukromou korespondencí mezi Chruščovem a Johnsonem. Sovětská vláda odsoudila bombardování VDR a varovala americkou administrativu před eskalací napětí v Indočíně, které by mohlo eventuálně vést k rozšíření vojenského konfliktu s nedozírnými následky. SSSR taktéž odmítl jakkoli komentovat prohlášení ČLR o tom, že všechny socialistické státy budou v případě ozbrojeného konfliktu ve VDR stát na straně VDR, čímž dala sovětská vláda jasně najevo svou nestrannost v rámci tohoto konfliktu.[52]

4. 2. Vstup USA do války

Nestabilita ve VR se i po Tonkinském incidentu neustále prohlubovala. Vojenská vláda se přetahovala o moc a nevěděla si rady s jednotkami Viet Congu. VDR byla přesvědčená, že pokud se USA nezapojí do války, vláda do šesti měsíců padne. Rozhodla se proto urychlit svůj postup a poslala do VR část svých vlastních jednotek, které ve spolupráci s Viet Congem zahájily závěrečnou ofenzívu na území VR. Po úspěšném útoku na americkou leteckou základnu v Bien Hoa a následné vítězné bitvě u Binh Gia na konci roku 1964, VDR věřila, že vítězství je na dosah.[53]

I když měl Johnson díky Tonkinské rezoluci v podstatě neomezené možnosti, rozhodl se bezprostředně po Tonkinském incidentu nereagovat na útoky Viet Congu. Důvod byl prostý. V USA právě probíhala prezidentská kampaň a Johnson se soustředil na obhájení svého mandátu. Vzhledem k tomu, že nechtěl, aby si americká veřejnost myslela, že vede USA do války, rozhodl se počkat s dalšími kroky ohledně Vietnamu až po případném znovuzvolení.[54]

Vojenská ofenzíva Viet Congu a severovietnamské armády, pokračovala i na začátku roku 1965. Tentokrát už měla ovšem za následek i vojenskou reakci ze strany USA. Johnsonovi, který v závěru roku 1964 obhájil prezidentský post, již nic nebránilo v tom, aby pokračoval v agresivní politice vůči Vietnamu. Když proto byla v únoru 1965 napadena americká letecká základna poblíž města Pleiku, byl to pro Johnsona zlomový okamžik v rozhodnutí o přímé

---

[51] MOÏSE, Edwin E. *Tonkin Gulf and the escalation of the Vietnam War: Soviet policy toward the Indochina Conflict, 1954-1963*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1996, s. 237.
[52] Foreign Radio and Press Reaction to the Gulf of Tonkin Incidents. *CIA* [online]. [cit. 2018-03-29].
[53] DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Praha: BB art, 2003, s. 438.
[54] KARNOW, Stanley. *Vietnam: a history: [the first complete account of Vietnam at war]*. New York, N.Y.: Penguin Books, 1984. Penguin Book, s. 395-415.

vojenské intervence amerických jednotek v Jižním Vietnamu. 8. března 1965 tak do VR dorazily první americké jednotky.[55]

Přítomnost amerických jednotek ve VR přiměla VDR k dočasné změně strategie. Ho Či Min věřil, že je možné vzniklou situaci vyřešit politicky a v rámci strany prosadil názor, že není v zájmu VDR svým případným agresivním přístupem vyprovokovat Američany k vyslání dalších jednotek. Vláda VDR se proto rozhodla ve spolupráci s NFO nabídnout několik mírových řešení, které by zažehly vznikající válečný konflikt. Nejdříve 22. března 1965 NFO nabídla zahájení mírových rozhovorů, ale jejich uskutečnění podmínila odchodem amerických jednotek z VR. 8. dubna následně předseda vlády VDR Pham Van Dong představil čtyřbodovou hanojskou deklaraci. Tato deklarace obsahovala odchod amerických jednotek z Vietnamu, návrat k uplatňování ženevských dohod, vyřešení vnitropolitických problémů na jihu země v souladu s programem NFO a eventuální spojení Vietnamu mírovou cestou. USA oba návrhy zcela ignorovalo, a tak se vláda VDR rozhodla vrátit k ozbrojenému boji a navýšit počet vojáků armády VDR na jihu země.[56]

Přímá vojenská intervence USA způsobila v sousední ČLR překvapení i obavy. Přestože vláda ČLR podporovala agresivní postup VDR ve VR, nepřipouštěla si možnost, že by Američané opravdu vstoupili do Vietnamu. Když se tak ale stalo, vzbudilo to u čínské vlády obavy. Považovali totiž přítomnost amerických jednotek v relativní blízkosti čínských hranic za bezpečnostní hrozbu. Ihned po americké intervenci proto čínská vláda ještě více vyostřila protiamerickou rétoriku a veřejně vyhlásila, že v případě rozšíření válečného konfliktu až na území ČLR by mělo za následek totální válku. V reakci na vstup amerických jednotek do Vietnamu pak ČLR po dohodě s představiteli KSV vyslala do VDR několik oddílů vlastní armády, aby zajistili bezpečnost VDR po odchodu severovietnamské armády do VR.[57] ČLR ovšem neměla v úmyslu zasahovat vojenským způsobem do konfliktu na jihu země, což nepřímo potvrdil i Mao Zedong, když v rozhovoru s americkým novinářem Edgarem Snowem v lednu 1964 prohlásil, že Čína vstoupí do války pouze za předpokladu, že bude přímo napadena. [58]

---

[55] Tamtéž.
[56] DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Praha: BB art, 2003, s. 439-440.
[57] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 218-219.
[58] Edgar Snow Interview with China Chairman Mao Zedong. *The New Republic. [online].* [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: https://newrepublic.com/article/119916/edgar-snow-interview-china-chairman-mao-zedong.

5 Politické důvody ČLR a SSSR k podpoře VDR během druhé indočínské války

5. 1. Politické důvody ČLR k podpoře VDR

Agresivní rétorika, jenž Mao Zedong a ostatní čínští představitelé aplikovali vůči postupu USA v Indočíně, spolu s výraznou finanční a vojenskou podporou VDR měla své odůvodnění v několika mezi sebou provázaných faktorech, které ovlivňovali zahraniční politiku ČLR v Indočíně. Mezi tyto faktory se řadilo vnímání americké přítomnosti v Indočíně jako bezpečnostní hrozba pro ČLR, rozhodnutí vlády ČLR podporovat v Asii, Africe a v Latinské Americe hnutí za národní osvobození a snaha Mao Zedonga reformovat čínské politické a sociální prostředí.[59]

Mao Zedong byl přesvědčen, že přítomnost amerických jednotek v Jižním Vietnamu byla vážná bezpečnostní hrozba pro ČLR. Podle jeho názoru již USA okupovalo Taiwan, současně se snažilo z Jižní Koreje a z Jižního Vietnamu udělat své kolonie a v neposlední řadě ovládalo Japonsko z politického i vojenského hlediska. Ekonomickou a vojenskou podporou VDR proto chtěl Mao Zedong omezit vliv USA v Jižním Vietnamu a zabránit americkým jednotkám přiblížit se k čínským hranicím.[60]

ČLR neměla v úmyslu vyprovokovat případný střet s USA. Rozhodla se proto využít agresivní rétoriku, aby USA odradilo od případného rozšíření vietnamského konfliktu mimo území VR. V dubnu 1965 poslal Zhou Enlai do USA zprávu, která shrnula čínský postoj vůči případné válce proti USA. Ve zprávě se ČLR zavázala, že nevyvolá přímý střet mezi oběma zeměmi, ale v případě, že USA začne bombardovat území ČLR, nastane totální válka.[61] Američané si byli vědomi, že pokud napadnou území ČLR bude to mít s největší pravděpodobností za následek další světovou válku. Došlo proto k tichému konsenzu mezi USA a ČLR. Za předpokladu, že nedojde ze strany USA k rozšíření války mimo území VR, ČLR nepošle vlastní armádu na jih Vietnamu.[62]

---

[59] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 139-140.
[60] Tamtéž, s. 140.
[61] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 217
[62] DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Praha: BB art, 2003, s. 441-442.

Druhým faktorem, jenž hrál roli v podpoře VDR, byla snaha Mao Zedonga podporovat protikoloniální boj nacionalistických hnutí v rozvojových zemích. Důvodem pro toto jednání byl ideologický boj mezi ČLR a SSSR o pozici lídra socialistického bloku. Mao Zedong věřil, že ČLR má v podobě USA a SSSR dva úhlavní nepřátele a chtěl proto vytvořit silnou mezinárodní alianci, která by sloužila jako protiváha k USA a SSSR. A právě v nacionalistických hnutích a v protiimperialistických režimech viděl Mao největší potenciál k následnému ustanovení této mezinárodní aliance. Kromě VDR Mao Zedong podporoval například i revoluční hnutí v Alžirsku, Angole a v Mozambiku, dále pak silně protiamerický režim na Kubě nebo pro-čínský orientovanou Albánii.[63]

I přes podporu ČLR ale velká většina nacionalistických hnutí nedokázala získat dlouhodobou kontrolu nad svým územím. Zlomovým bodem byl rok 1965, kdy došlo po celém světě k několika událostem, které znamenaly neúspěch politiky ČLR směrem k nacionalistickým hnutím. V Alžírsku se sice po vyhlášení nezávislosti v roce 1962 dostal k moci revolucionář Ben Bella, ale po třech letech ve funkci byl v roce 1965 kvůli svým autoritářským způsobům svržen, což následně vedlo k obrácení alžírské mezinárodní politiky směrem k SSSR. V září 1965 vypukla válka mezi Indií a Pákistánem o území Kašmíru. Pákistán, silně podporovaný ČLR, tuhle válku nedokázal vyhrát. O pár týdnů později proběhl v Indonésii převrat, při kterém byl svržen ČLR podporovaný indonéský prezident Sukarno a k moci se dostala pravicově orientovaná vláda.[64]

Poslední faktor, který hrál roli v podpoře VDR byla snaha Mao Zedonga využít americkou intervenci ve VR pro reformu politického a sociálního prostředí v ČLR. Pozice Mao Zedonga uvnitř KSČ byla na počátku 60. let vinou Velkého skoku vpřed značně oslabená. Mao sice stále oficiálně vystupoval jako předseda KSČ, ale výkonná moc se již pomalu přesouvala do rukou ostatních straníků, kteří prosazovali reformy pro oživení ekonomiky a uklidnění společnosti. Mao ovšem tyto reformy považoval za cestu ke kapitalismu a zavrhoval je.[65] Mao Zedonga také trápila otázka nástupnictví. Vědom si svého pokročilého věku, obával se, že na základě tehdejšího směřování politiky ČLR se po jeho smrti ČLR odvrátí od principů, na

[63] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 146-148.
[64] Tamtéž, s. 147.
[65] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 210

kterých ČLR v roce 1949 vyhlásil. Rozhodl se proto využít vietnamský konflikt k posílení vlastního postavení uvnitř strany a současně i k nalezení vhodného nástupce do čela KSČ.[66]

Na základě předchozích zkušeností Mao usoudil, že vyvolá-li v čínské společnosti pocit, že čínskému národu hrozí bezprostřední nebezpečí ze strany cizího státu, zmobilizuje tím revoluční hnutí po celé zemi. Současně se pak v atmosféře strachu upevní jeho pozice v rámci vládnoucí strany. Mao proto odsoudil počínání Američanů ve VR a začal přesvědčovat čínský lid, že to, co se stalo ve VR, se může stát i v ČLR. Svými vyjádřeními nakonec dosáhl požadovaného cíle. Čínská společnost se v následujících letech zradikalizovala, na denním pořádku byli demonstrace po celé zemi na podporu VDR proti americkému imperialismu. Tyto demonstrace následně posloužily jako základ pro Kulturní revoluci, která oficiálně začala v roce 1966.[67]

5. 2. Změna zahraniční politiky SSSR vůči VDR a Kosyginova cesta do Hanoje

Tři měsíce po incidentech v Tonkinském zálivu, v listopadu 1964, došlo v SSSR k zásadní události, která zcela převrátila sovětský pohled na dění v Indočíně. Nikitu Chruščova v čele Komunistické strany Sovětského svazu vystřídal Leonid Brežněv. Této nové politické situace okamžitě využil severovietnamský předseda vlády Pham Van Dong a odjel do Moskvy, aby zjistil postoj nové sovětské vlády k situaci v Indočíně. Nová sovětská vláda veřejně podpořila boj VDR za sjednocení Vietnamu, čímž zcela změnila dosavadní postoj SSSR ke konfliktu v Indočíně. Přislíbila také vojenskou pomoc, jež by se v případě přenesení války do VDR ještě více zintenzivnila.[68]

Na důkaz zlepšujících se vztahů mezi VDR a SSSR přijel v únoru 1965 do Hanoje sovětský ministr zahraničí Alexej Kosygin. Sovětský představitel ujistil VDR o sovětské podpoře a slíbil po jednání s Ho Či Minem dodání sovětského vojenského materiálu. Vietnamští představitelé na oplátku slíbili, že udělají všechno pro to, aby se válka nerozšířila do dalších regionů, a že se budou zasazovat o mírové urovnání tohoto konfliktu.[69] Následně v dubnu pak do Moskvy odjeli na další jednání se Sověty generální tajemník VDR Le Duan a generál Vo

---

[66] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 151.
[67] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 214
[68] Document No. 3 In: *Cold War International History Project Bulletin: Inside China's Cold War* , Issue 16, s. 372-373. [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CWIHP_Bulletin_16.pdf
[69] DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Praha: BB art, 2003, s. 439.

Nguyen Giap. SSSR se na tomto jednání zavázal poskytnout VDR bojové stíhačky, rakety země-vzduch a další vojenské vybavení. Zároveň SSSR souhlasila s vysláním sovětských poradců a pilotů do VDR[70]

Za Chruščovovy vlády byl konflikt v Indočíně na okraji zájmu sovětské zahraniční politiky. SSSR sice posílala do VDR určitou finanční pomoc, ale SSSR žádným způsobem nezasahoval do konfliktu v Indočíně. Prioritou sovětské zahraniční politiky v 50. a v první polovině 60. let byly evropské záležitosti a politika uvolňování politického napětí mezi USA a SSSR. Toto jsou také hlavní důvody, proč se SSSR neangažovala v první indočínské válce a nepodpořila VDR po Tonkinských incidentech.

S nástupem Brežněva k moci se ovšem sovětská zahraniční politika změnila a SSSR se rozhodl začít prosazovat své politické zájmy i v Indočíně. Jedním z hlavních důvodů pro tento krok byly stále prohlubující se čínsko-sovětské spory[71] a vzrůstající vliv ČLR na Dálném východě. Právě vzrůstající vliv a stále silnější postavení ČLR v Asii vzbuzovalo v Moskvě největší obavy. Během Chruščovovy vlády se z ČLR stala jaderná velmoc a zároveň se jí podařilo získat si přízeň komunistických režimů ve VDR, KLDR a v Indonésii. Nová sovětská vláda si proto dala za cíl vliv ČLR na Dálném východě snížit a Kosyginova cesta do Vietnamu byla prvním krokem této politiky.[72]

Důvodů, proč si SSSR vybral zrovna VDR pro dosažení svých nových politických cílů na Dálném východě bylo hned několik. Tím asi nejdůležitějším byl fakt, že VDR měla v tehdejší době největší zájem o spolupráci se SSSR. Zatímco vládnoucí komunistické strany KLDR a Indonésie daly jednoznačně najevo svou náklonnost k ČLR, a s Japonskem SSSR vedla územní spory, tak Ho Či Min si byl vědom, že pokud chce jeho strana dosáhnout svých politických cílů musí udržovat dobré vztahy jak s ČLR, tak i se SSSR. Působil proto jako hlavní mediátor čínsko-sovětské roztržky a měl velký zájem na tom, aby se čínsko-sovětské spory urovnaly.[73]

Dalším důležitým faktorem, který hrál ve prospěch SSSR byl jistý skrytý odpor VDR vůči ČLR. Ačkoliv VDR plně využívala podporu ČLR, měla obavy, že by přílišná závislost na čínské pomoci mohla vést k politickému útlaku ze strany ČLR. Tyto obavy plynuly zejména

[70] ANG, Cheng Guan. *The Vietnam War from the Other Side*. New York: Routledge, 2002, s. 86
[71] Vliv čínsko-sovětské roztržky na konflikt v Indočíně je zanalyzován v následující kapitole této práce
[72] Special Memorandum No. 7-65. *CIA*. [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0001166518.pdf
[73] Tamtéž. [cit. 2018-04-10].

z přirozené nadřazenosti čínského národa vůči ostatním asijským národům a ze zkušeností z historie, kdy se vietnamský lid několikrát ocitl pod nadvládou čínských panovníků. SSSR, na druhou stranu, byla ve VDR vnímána jednak jako pokroková země, od které VDR převzala ideologii marxismu-leninismu a zároveň sloužila jako záruka proti možnému útlaku ze strany ČLR.[74]

Z pohledu SSSR vypadala situace v Indočíně na přelomu let 1964-1965 jednoznačně. Jednotky Viet Congu postupně získávaly čím dál větší převahu nad vládnoucím režimem a neochota Američanů reagovat po Tonkinských incidentech na dění ve VR, se pro sovětskou vládu jevila jako důkaz toho, že sjednocení Vietnamu je otázkou několika měsíců. Vláda SSSR si byla vědoma, že pokud VDR veřejně nepodpoří, bude konečné sjednocení Vietnamu znamenat prudké navýšení vlivu ČLR na Dálném východě. Současně viděla ve vietnamském konfliktu příležitost, jak se téměř bez rizika podílet na úspěšné socialistické revoluci, čímž by položili základní kámen k upevnění vlastního postavení na Dálném východě.[75]

[74] Tamtéž. [cit. 2018-04-10].
[75] Tamtéž. [cit. 2018-04-10].

6 Vliv sino-sovětské roztržky na válku ve Vietnamu

S nástupem Leonida Brežněva do čela SSSR se naskytla příležitost k urovnání čínsko-sovětských vztahů, jež se během Chruščovovy vlády postupně zhoršovaly. Jak již bylo zmíněno v první kapitole této práce, důvodem roztržky byly ideologické neshody mezi ČLR a SSSR a Chruščovova zahraniční politika zaměřená na mírovou koexistenci mezi socialistickým a kapitalistickým světem. Během Chruščovova funkčního období se však v rámci prezidia Nejvyššího sovětu SSSR objevovaly čím dál častěji názory, jež prosazovaly urovnání vztahů mezi ČLR a SSSR. Chruščov se jimi ale odmítl řídit. A ačkoliv sino-sovětská roztržka nebyla hlavním důvodem Chruščovova pádu, byla to právě Chruščovova tvrdohlavost a neochota konzultovat zahraniční politiku s ostatními vládními představiteli spojená s ekonomickými problémy SSSR, která vedla k jeho pádu v říjnu 1964.[76]

Leonid Brežněv byl v řešení zahraniční politiky pravým opakem Chruščova. Vzhledem k tomu, že neměl s touto oblastí žádné politické zkušenosti, rozhodl se, na rozdíl od Chruščova, všechna svá rozhodnutí ohledně mezinárodních otázek konzultovat s celým prezidiem, které dospělo k názoru, že je zapotřebí využít nové politické situace ke zlepšení sino-sovětských vztahů. SSSR proto začala prosazovat novou zahraniční politiku založenou na spolupráci mezi socialistickými zeměmi. Zároveň byli přesvědčeni, že špatné vztahy mezi SSSR a ČLR byly z velké části způsobeny pouze Chruščovovou osobností.[77]

6. 1. Zhou Enlaiova cesta do Moskvy v listopadu 1964

Chruščovův pád byl pro Mao Zedonga velkým zadostiučiněním. Mao to označil jako důsledek odklonu SSSR od marxismu-leninismu a využil ho pro posilnění svého vlivu v rámci KSČ. Současně věřil, že ČLR definitivně převzala pozici socialistické supervelmoci a stala se hegemonem v boji proti kapitalismu. Jeho přesvědčení ještě vzrostlo poté, co pár dnů nato, ČLR

[76] RADCHENKO, Sergey. *Two suns in the heavens: the Sino-Soviet struggle for supremacy, 1962-1967*. Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center, 2009, s. 120.
[77] Tamtéž, s. 121-122.

úspěšně odpálila první jadernou bombu. Tímto krokem se ČLR zařadila mezi jaderné mocnosti a zvýšila tak svůj vliv v mezinárodní politice.[78]

V říjnu 1964 dal Mao Zedong svolení k zahraniční cestě vysokých vládních představitelů ČLR do Moskvy. Oficiálním cílem této cesty bylo navázat kontakty s novou vládou SSSR. Mao Zedong ale neměl v úmyslu zahájit sbližovací rozhovory se SSSR, chtěl právě naopak dát najevo nové politické uspořádání, v němž se z ČLR stala světová velmoc a v rámci sino-sovětské roztržky požadoval úplnou kapitulaci SSSR. Zároveň bylo jeho záměrem ověřit si loajálnost svých nejbližších spolupracovníků, poté co musel v rámci KSČ obhajovat svou politickou pozici. Pověřil proto Zhou Enlaie, aby delegaci vedl a dal mu za úkol zjistit, jaké plány má nová sovětská vláda. Žádost ČLR o přijetí její delegace se v Moskvě setkala s nadšením. Jak již bylo zmíněno, Moskva považovala sino-sovětskou roztržku za chybu Chruščova, a považovala proto příjezd vysoce postavené delegace ČLR za první krok k narovnání vztahů mezi SSSR a ČLR.[79]

Zhou Enlai v prvních dnech po příjezdu do Moskvy, k radosti sovětských představitelů, zanechával dojem, že ČLR má v úmyslu zahájit rozhovory, které by snížily napětí mezi ČLR a SSSR. Vše se ale změnilo po bizarní události na večerním banketu uspořádaném na oslavu výročí Říjnové revoluce za účasti vrchních představitelů téměř všech socialistických zemí a přítomných velvyslanců z ostatních zemí. V průběhu tohoto banketu si Brežněv vzal slovo a ocenil tehdejšího ministra obrany Rodiona Malinovského za uspořádání velkolepé vojenské přehlídky, jež se téhož dne konala v Moskvě. Malinovskij, v té době již posilněn alkoholem, Brežněvovi poděkoval a následně pohrozil USA, že pokud někdy v budoucnu zaútočí na SSSR, nezůstane to bez následků. V ten moment se ruský ministr zahraničí Alexej Kosygin obrátil na velvyslance USA Kohlera a začal zlehčovat Malinovského slova. Malinovskij následně navázal rozhovor s Zhou Enlaiem a ujistil ho, že čínský i sovětský lid chce mír a „žádný Chruščov nebo Mao“ jim v tom nezabrání, čímž nepřímo naznačil, že by se představitelé KSČ měli Mao Zedonga zbavit a odstavit ho od moci. Následně se otočil na čínského generála He Longa a v žertu zesměšnil uniformy čínských vojáků, které podle jeho názoru byly velmi staromódní a připomínaly spíše sváteční kostýmy.[80]

---

[78] KHOO, Nicholas. *Collateral Damage*. New York: Columbia University Press, 2011, s. 17-19.
[79] RADCHENKO, Sergey. *Two suns in the heavens: the Sino-Soviet struggle for supremacy, 1962-1967*. Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center, 2009, s. 130-131.
[80] Tamtéž, s. 132-135

Zhou Enlai si tyto události vyložil jako důkaz toho, že SSSR nemá žádný zájem na tom, aby urovnala vztahy s ČLR a hodlá pokračovat ve své dosavadní zahraniční politice. Brežněv se ho sice snažil přesvědčit, že Malinovského slova neodráží oficiální stanovisko ČLR a zlehčoval Malinovského slova odůvodněním, že byly proneseny v opilosti. Zhou Enlai ale Brežněvovi odvětil, že slova pronesena v opilosti, jsou slova míněná ze srdce. Zhou Enlaiova návštěva Moskvy tak skončila neúspěchem, což ovšem nahrálo do karet Mao Zedongovi, jenž tak mohl využít tento výsledek k opětovnému posílení své pozice uvnitř KSČ a potvrzení definitivního rozkolu mezi ČLR a SSSR. Obával se totiž, že případný úspěch Zhou Enlaie v Moskvě a sino-sovětské sblížení by posílilo vliv jeho konkurentů uvnitř strany.[81]

6. 2. Kosyginova cesta do Pekingu v únoru 1965

Představitelé SSSR i přesto nadále věřili, že dokážou s ČLR najít společnou řeč. V únoru 1965 se tak Kosygin, na cestě do Hanoje, dvakrát zastavil v Pekingu, aby s tamějšími představiteli prodiskutoval tři zásadní otázky týkající se sino-sovětských vztahů. Mezi tyto otázky patřilo vyjednání podmínek pro pomoc VDR, snaha o urovnání sino-sovětského rozkolu a nabídka SSSR, aby se ČLR zúčastnila plánovaného mezinárodního sjezdu komunistických stran.[82]

Kosygin se nejprve setkal s Zhou Enlaiem, se kterým prodiskutoval účast ČLR na chystaném mezinárodním sjezdu komunistických stran. SSSR viděla tento sjezd jako příležitost k aspoň částečnému usmíření mezi ČLR a SSSR, a proto měla velký zájem na tom, aby se ČLR tohoto sjezdu zúčastnila Zhou Enlai ale účast na sjezdu, vzhledem k velmi špatným vztahům mezi ČLR a SSSR, vyloučil.[83]

Při cestě z Hanoje se Kosygin v Pekingu zastavil podruhé, aby pokračoval ve vyjednáváních s ČLR. Tentokrát se sešel přímo s Mao Zedongem. Ani u něho ovšem Kosygin neuspěl se snahou o sino-sovětské sblížení. Mao prohlásil, že by bylo potřeba minimálně tisíc let, aby bylo možné uvažovat o smíru mezi ČLR a SSSR.[84]

Jediným úspěchem Kosyginovy návštěvy v Pekingu tak bylo vyjednání podmínek sovětské pomoci VDR. SSSR potřeboval souhlas ČLR, aby mohl přes její území posílat do

---

[81] LUTHI, Lorenz M. *The Sino-Soviet split: Cold War in the communist world*. Princeton: Princeton University Press, 2008, s. 290-292.
[82] KHOO, Nicholas. *Collateral Damage*. New York: Columbia University Press, 2011, s. 21
[83] LUTHI, Lorenz M. *The Sino-Soviet split: Cold War in the communist world*. Princeton: Princeton University Press, 2008, s. 293-294.
[84] KHOO, Nicholas. *Collateral Damage*. New York: Columbia University Press, 2011, s. 21

VDR pomoc, kterou Kosygin slíbil při své cestě do Hanoje. Mao si byl vědom, že v případě, že by zabránil SSSR posílat pomoc do VDR přes ČLR, mělo by to za následek ochlazení sino-vietnamských vztahů. Rozhodl se proto umožnit SSSR transportovat vojenskou pomoc do VDR po železnici. Kosygin požadoval i povolení k letecké přepravě přes území ČLR, tento návrh ale Mao odmítl. Maovo odmítnutí naznačuje, že ČLR chtěla mít pod kontrolou obsah sovětských dodávek a zároveň chtěl minimalizovat riziko sovětské špionáže.[85]

Dohoda o přepravě sovětského materiálu přes území ČLR byla podepsána 30. března 1965. Na základě smluvených podmínek dohoda umožňovala bezplatnou přepravu sovětského vojenského materiálu. ČLR si ale nárokovala možnost, vybrat si, jaký typ zbraní bude moct SSSR převážet a zároveň byl SSSR povinen před každou zásilkou 30 dní předem poslat ČLR ke schválení předběžný obsah transportu. Tato smlouva se navíc týkala pouze převozu vojenského materiálu, převoz ostatní formy podpory, označované jako ekonomické, byl vládou ČLR zpoplatněn.[86]

Přeprava materiálu pro VDR se v následujících letech stala předmětem sporů mezi ČLR a SSSR. Sovětská vláda obviňovala vládu ČLR, že záměrně brzdí a manipuluje s obsahem přepravovaného materiálu. To. do jaké míry bylo toto nařčení pravdivé, zůstává otázkou. Jisté ale je, že během Kulturní revoluce docházelo k častému rabování projíždějících vlaků, ze kterých byly kradeny zbraně a munice. Tyto krádeže se odehrávaly především v provincii Guangxi, kde Kulturní revoluce výrazným způsobem zradikalizovala velkou část populace, jež v rabování vlaků směřujících do VDR viděla ideální možnost, jak se dostat ke zbraním a k munici.[87]

6. 3. Spor ČLR a SSSR o přepravu vojenského materiálu do VDR

Sovětská vláda se zpočátku domnívala, že ČLR nebude bránit přepravě vojenského materiálu přes její území. Usuzovala tak na základě přesvědčení, že i přes ideologické neshody jsou ČLR i SSSR na stejné straně v boji proti americkému imperialismu, jenž se ještě více vyostřil po vstupu amerických jednotek do Jižního Vietnamu v březnu 1965.

[85] Tamtéž, s. 22.
[86] *The Sino-soviet Dispute on Aid to North Vietnam 1965-1968.* CIA, s. 1-2. [online]. [cit. 2018-04-14].
[87] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 150.

Pohled ČLR na sovětské dodávky do VDR byl ale zcela rozdílný. V diplomatických kruzích sice ČLR podporovala sovětskou pomoc a prohlašovala, že jakákoliv forma sovětské podpory je neocenitelná, reálný pohled ČLR byl ale mnohem komplikovanější. Z praktického hlediska neměla ČLR z umožnění převozu sovětských zbraní přes vlastní území žádný prospěch, a že zvýšená podpora VDR umožní SSSR získat více vlivu v Indočíně. Mao Zedong se navíc domníval, že pro potřeby partyzánské války, jež se na jihu Vietnamu odehrávala, jsou těžké zbraně, poskytované SSSR, zcela zbytečné.[88]

Sovětští představitelé si ovšem nebyli vědomi skutečného pohledu ČLR na jejich zvýšenou aktivitu ve VDR a po Kosyginově návštěvě v Hanoji, která se shodou okolností odehrála ve stejné době, kdy americký prezident Johnson dal svolení k bombardování VDR, ještě více zintenzivnili dodávky vojenského materiálu do VDR. Na konci února 1965 Moskva nejprve požádala Peking o povolení k přeletu několika desítek sovětských letadel směřujících do Hanoje, se zbraněmi a čtyřmi tisíci vojenskými poradci na palubě, což ale Peking odmítl se slovy, že jednak by letadla mohla být zachycena americkými radary a zároveň by takové množství vojenských poradců ve VDR znamenalo v podstatě vojenskou intervenci.[89]

V reakci na americké bombardování pak SSSR, o několik dnů později, požádala ČLR o povolení k zřízení sovětské letecké základy v provincii Yunnan, která hraničí s Vietnamem. Podle sovětského vyjádření mělo být na základně k dispozici 12 sovětských stíhaček, které by měly za úkol chránit čínsko-vietnamskou hranici a odradit USA od další eskalace konfliktu. Tato žádost pochopitelně způsobila mezi představiteli ČLR velké pobouření a začali SSSR podezřívat z toho, že se snaží zpochybnit suverenitu ČLR, což byla pro Číňany velmi citlivá otázka.[90]

Neochota ČLR podílet se na společném postupu vůči VDR byla pro SSSR nepochopitelná a stala se v následujících měsících hlavním tématem sporu mezi ČLR a SSSR. Jak již bylo zmíněno výše, ČLR nakonec umožnila přesun sovětské pomoci přes své území vlakem, ale toto rozhodnutí udělala na základě udržení si diplomatických vztahů s VDR, nikoliv se SSSR. Co se týče obvinění ze strany SSSR ohledně úmyslného zpožďování vlaků na území

[88] RADCHENKO, Sergey. *Two suns in the heavens: the Sino-Soviet struggle for supremacy, 1962-1967*. Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center, 2009, s. 152-153.
[89] Tamtéž, s. 153-154.
[90] *The Sino-soviet Dispute on Aid to North Vietnam 1965-1968.* CIA, s. 78-79. [online]. [cit. 2018-04-19]. Srov.: RADCHENKO, s. 154

ČLR, vláda ČLR odkázala SSSR, že ji nic nebrání v tom, aby pro přepravu vojenského materiálu využíval námořní dopravu.[91]

Námořní doprava byla ale pro SSSR velmi nevýhodná. Důvodem byla obava Moskvy z možnosti střetu s americkými jednotkami na otevřeném moři. SSSR obviňovala ČLR, že chce záměrně vyprovokovat ozbrojený střet mezi SSSR a USA. Přesto, v důsledku neustálého zpoždění, které způsobovala doprava vlakem, nebyla pro SSSR jiná možnost než ve větším měřítku využívat právě námořní dopravu. Podle dokumentů CIA ale SSSR po moři nepřevážela žádné těžké zbraně, pouze munici, případně pušky.[92]

Poté co jednotky USA vstoupily do Vietnamu, se zdálo, že vietnamský konflikt a společný boj proti americkému imperialismu je ideální možností pro narovnání sino-sovětských vztahů. V průběhu několika se ale ještě více vyostřily. Kromě již výše zmíněného konfliktu ohledně způsobu přepravy materiálu do VDR, ČLR dále zamítla i konkrétní návrh SSSR na společný postup obou velmocí při podpoře VDR a ke konci roku 1965 v podstatě přetrhala s představiteli SSSR veškeré politické styky na nejvyšší úrovni. To se projevilo s příchodem nového sovětského velvyslance Sergeje Lapina do Pekingu. Lapin několikrát po svém nástupu do funkce žádal o setkání s Mao Zedongem, Zhou Enlaiem nebo ministrem zahraničí ČLR Chen Yiem. Žádný z těchto čelních představitelů ČLR jeho žádosti ale nevyhověl. Bylo patrné, že sino-sovětské vztahy dosáhly na konci roku 1965 bodu mrazu.[93]

SSSR se proto rozhodl ukončit původní mezinárodní politiku založenou na snaze zlepšit vztahy s ČLR a nahradit jí v průběhu roku 1965 politikou založenou na snaze omezit vliv ČLR na mezinárodní scéně. Sovětský ministr zahraničí Kosygin již během cesty po Dálném východě v únoru 1965, kde kromě Hanoje navštívil i Severní Koreu, dokázal v obou případech najít s tamějšími představiteli společnou řeč, čímž položil základ této nové sovětské politice vůči ČLR. VDR ani KLDR se samozřejmě ihned po Kosyginově návštěvě neobrátili vůči ČLR zády, ale politický vliv ČLR na její nejbližší sousedy začal pomalu slábnout.[94]

Novou zahraniční politiku SSSR na Dálném východě shrnul Brežněv na zasedání Ústředního výboru KSSS v září 1965. Podle Brežněva bylo na základě událostí posledních měsíců nutné posílit vazby s KLDR a VDR a vymanit je tak částečně z vlivu ČLR. Co se týče

---

[91] Tamtéž, s. 67. [online]. [cit. 2018-04-19]. Srov.: RADCHENKO, s. 155.
[92] Tamtéž, s. 68-73. [online]. [cit. 2018-04-19].
[93] RADCHENKO, Sergey. *Two suns in the heavens: the Sino-Soviet struggle for supremacy, 1962-1967*. Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center, 2009, s. 158.
[94] Tamtéž, s. 160.

sino-sovětské roztržky Brežněv prohlásil, že by bylo potřeba spousta času a mnoho úsilí k narovnání vztahů s ČLR. Za těchto okolností proto bylo podle Brežněva hlavním cílem SSSR zabránit ČLR, aby ohrožovala sovětskou suverenitu na mezinárodním poli a tím i vztahy mezi SSSR a socialistickými státy.[95]

6. 4. Postoj VDR k sino-sovětské roztržce

Představitelé VDR se k sino-sovětské roztržce snažili od začátku stavět neutrálně. Hlavním důvodem tohoto postoje byla závislost VDR na vojenské a ekonomické pomoci od obou velmocí, bez které by se jim nemohlo podařit naplnit svůj cíl v podobě sjednocení Vietnamu. Jak již bylo zmíněno v první kapitole, Ho Či Min se proto na přelomu 60. let snažil vystupovat jako prostředník mezi ČLR a SSSR se záměrem urovnat tento ideologický spor. Jeho snažení sice bylo neúspěšné, ale byla to především Ho Či Minova osobnost, která umožnila VDR zachovat si neutrální postoj v rámci tohoto ideologického konfliktu a zachovávat si dobré vztahy s oběma státy.

Neutrální postoj VDR se začal měnit v roce 1962, kdy, v rámci politiky snižování napětí mezi SSSR a USA po Ženevské dohodě ohledně situace v Laosu[96] a po Kubánské krizi, Chruščov rozhodl o stagnaci ekonomické pomoci pro VDR. Když pak o rok později Chruščov, v důsledku stále horšících se vztahů mezi SSSR a ČLR, volal po uspořádání mezinárodního sjezdu komunistických stran, na kterém by se hlasovalo o vyloučení ČLR ze socialistického bloku, začal ve vládě VDR převládat názor o příklonu k ČLR.[97]

Přes to všechno ale představitelé VDR žádným veřejným způsobem nedali jasně najevo svou náklonnost pouze k ČLR nebo kritizováním sovětské politiky odklon od SSSR. Situace se navíc změnila po Tonkinských incidentech, po kterých si VDR uvědomila reálnou hrozbu americké intervence a po změnách ve vedení SSSR o několik měsíců později. Ačkoliv to byla právě nová sovětská vláda, která převzala iniciativu ve vyjednávání mezi VDR a SSSR, hlavním důvodem pro vyjednávání se SSSR byla pro VDR v ten moment nejistota ohledně dalšího vývoje konfliktu v Indočíně. VDR tak opět začal pro svůj vlastní prospěch manévrovat mezi ČLR a SSSR.[98]

---

[95] Tamtéž, s. 161.
[96] V sousedním Laosu probíhala od roku 1960 občanská válka mezi tamější vládou, podporovanou USA, a komunistickým hnutím Pathet Lao, které naopak bylo podporované socialistickým blokem. Na popud USA pak byla v roce 1962 uspořádána mezinárodní konference, na které se zúčastněné země, mj. i SSSR, zavázaly respektovat nezávislost Laosu a žádným způsobem již nezasahovat do vnitřních záležitostí této země.
[97] GRIFFITH, William E. *Sino-soviet relations, 1964-1965*. In. The China Quaterly, 1966, No. 25, s. 66-68.
[98] Tamtéž.

Co se týče politického smýšlení měla VDR blíže k představám ČLR. Hanoj kvitovala snahu ČLR podporovat ozbrojený boj národních hnutí v boji proti imperialismu. Naopak, nesouhlasila s politikou mírové koexistence SSSR a se záměrem SSSR postavit socialistický blok na principech „centralistické demokracie“, podle které rozhoduje v rámci hnutí názor většiny členů, jež jsou ovšem pod vlivem Moskvy. [99]

V rozhodování Hanoje o mezinárodní politice vůči ČLR a SSSR hrály ovšem roli i další faktory. Na jednu stranu ČLR byla pro VDR výhodným strategickým partnerem z pohledu geografické a kulturní blízkosti. Na druhou stranu ovšem panovala ve Vietnamu nedůvěra vůči ČLR vzhledem k historickým zkušenostem, kdy byl Vietnam několik století pod nadvládou císařské Číny a taky vzhledem k přirozené snaze Číny zajistit si na Dálném východě hegemonii.[100]

Podobné protipóly fungovaly i ve vztahu mezi VDR a SSSR. Na jednu stranu VDR nesouhlasila se sovětskou zahraniční politikou, ale udržování dobrých vztahů se SSSR znamenalo získávání nutné podpory k sjednocení Vietnamu a omezení vlivu ČLR ve VDR. Z kulturního hlediska pak panovala ve VDR vůči SSSR jistá rasová nedůvěra, která pramenila z pohledu VDR na SSSR jako na cizí „bílou mocnost“, zároveň, ale jak již bylo zmíněno v průběhu této práce, byl SSSR vnímám jako nejdůležitější stát socialistického bloku a vzor, podle kterého je potřeba aplikovat socialistické zřízení i ve VDR.[101]

[99] *The Impact of the Sino-soviet Dispute on North Vietnam.* CIA, s. 5. [online]. [cit. 2018-04-23].
[100] DURMAN, Karel. Popely ještě žhavé II: Konce dobrodružství. Praha: Karolinum, 2009, s. 41-42.
[101] Tamtéž.

7. Počátky sino-vietnamského rozkolu (1966–1969)

Na přelomu let 1965 a 1966 začínalo být čím dál více patrnější, že dochází k ochlazování vztahů mezi ČLR a VDR.

ČLR v té době procházela obdobím politické nestability, která vyvrcholila Velkou proletářskou kulturní revolucí, jež se odehrála mezi roky 1966 a 1969. Samotná kulturní revoluce sice žádným výrazným způsobem neomezila dodávky materiálu do VDR[102], ale výrazným způsobem poškodila pověst ČLR v rámci mezinárodního společenství, které na Kulturní revoluci nahlíželo jako na občanskou válku a odsuzovalo jí. Generální tajemník KSV Le Duan při otázce na Kulturní revoluci diplomaticky odpověděl, že VDR s ní nesouhlasí a nepodporuje jí, ale že je to interní záležitost ČLR, do které nehodlá žádným způsobem zasahovat.[103]

Hlavními důvody zhoršujících se vztahů mezi ČLR a VDR v druhé polovině 60. let byla zvyšující se podpora a vliv SSSR na Dálném východě, neutuchající spory mezi ČLR a SSSR a počáteční mírové rozhovory mezi VDR a USA.

7. 1. Zvyšující se podpora SSSR

Jedním z hlavních faktorů, které stály za sino-vietnamskými neshodami byl zvyšující se vliv SSSR na Dálném Východě. SSSR poté, co zavrhla snahu o narovnání sino-sovětských vztahů, začala praktikovat zahraniční politiku zaměřenou na oslabení mezinárodní pozice ČLR. Tato politika se již během krátké chvíle začala jevit jako úspěšná.

Prostředkem pro tak náhlé obrácení rolí mezi ČLR a SSSR v Indočíně byl změněný politický přístup SSSR vůči VDR a k sino-sovětské roztržce. Zatímco za Chruščovovy vlády SSSR podmínil zvýšenou podporu Severnímu Vietnamu požadavkem, aby VDR jasně dala

[102] *Cultural Revolution Undermines Chinese Economy*. CIA, s. 6. [online]. [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP79-00927A006000060004-8.pdf

[103] *Note of Comrade Bergold, East German Ambassador, with the polish ambassador, comrade Siedliecky*. Wilson Center Digital Archive. [online]. [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/117743

najevo svou náklonnost k SSSR v rámci sino-sovětské roztržky, za vlády Brežněva to již podmínkou nebylo.[104]

SSSR se místo toho rozhodl aktivně dát najevo svůj zájem o děni v Indočíně zvýšenou materiální podporou a snahou zmobilizovat socialistický blok ve společném úsilí pro podporu VDR. Tento krok se samozřejmě setkal ve VDR s kladným ohlasem. Co se týče sino-sovětské roztržky, SSSR se rozhodnul ČLR v podstatě ignorovat a žádným způsobem nereagovat na tvrdou rétoriku ze strany ČLR. Do karet mu hrála i neochota ČLR podílet se na koordinované pomoci pro VDR, což SSSR využilo pro oslabení vlivu ČLR ve VDR.[105]

Důkazem měnící se diplomatické strategie VDR a zvyšujícího vlivu SSSR byla událost, která se odehrála ve VDR v roce 1966. Čínská nákladní loď, přivážející materiální podporu pro VDR, byla v severovietnamském přístavu zastavena a musela uvolnit cestu sovětské lodi, která přijela až jako druhá. Čínskou loď následně, během čekání, zasáhly americké stíhačky, které jí způsobily velké škody. Tato událost měla následně dohru i na politickém poli, když se ta generální tajemník KSV Le Duan slíbil Zhou Enlaiovi, že se tato situace již nebude opakovat.[106]

7. 2. SSSR jako úhlavní nepřítel ČLR

Dalším významným faktorem, který ovlivnil sino-vietnamské vztahy byla změna náhledu ČLR na SSSR. Poté, co se SSSR odmítl podrobit ČLR v otázce sino-sovětské roztržky, a začal ještě více navyšovat svůj vliv na Dálném východě, začal uvnitř KSČ v polovině 60. let převládat názor, že SSSR je nepřítelem číslo jedna pro čínský národ. Pro VDR to znamenalo čelit ze strany ČLR souvislému tlaku na zastavení odebírání sovětské pomoci.[107]

Spor mezi ČLR a VDR ohledně sovětské podpory byl tématem mnoha rozhovorů mezi Zhou Enlaiem a představiteli VDR. Například 1. března 1965 Zhou Enlai při návštěvě Hanoje pohrozil Ho Či Minovi, že případné navýšení sovětské podpory by mohlo mít za následek ochabnutí sino-vietnamských vztahů.[108] Zhou Enlai pokračoval v přesvědčování představitelů VDR i 9. října 1965, kdy se v Pekingu setkal s předsedou vlády VDR Pham Van Dongem,

[104] KHOO, Nicholas. *Collateral Damage*. New York: Columbia University Press, 2011. S. 23-24.
[105] Tamtéž.
[106] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 232
[107] KHOO, Nicholas. *Collateral Damage*. New York: Columbia University Press, 2011. S. 32
[108] WESTAD, Odd Arne. *77 Conversations Between Chinese and Foreign Leaders on the Wars in Indochina*. Woodrow Wilson International Center for Scholars, 1998, s. 75

kterého se snažil přesvědčit, že sovětská podpora není vůči jeho zemi míněna z dobrého úmyslu a bylo by proto pro VDR lepší se bez ní obejít.[109]

Olej do ohně v rámci sino-vietnamských vztahů ještě více přilil generální tajemník VDR Le Duan, který se na přelomu března a dubna 1966 zúčastnil 23. sjezdu KSSS. Le Duan zde SSSR nazval svou druhou mateřskou zemí, čímž velmi pobouřil představitele ČLR, kteří se v reakci na Le Duanův projev rozhodli během trvání sjezdu snížit dodávky čínského materiálu do VDR.[110]

Další událost, která potvrdila fakt, že ČLR považovala SSSR za svého úhlavního nepřítele, se odehrála na začátku roku 1966, kdy do Pekingu přijel generální tajemník Komunistické strany Japonska Kendži Mijamoto s návrhem na založení mezinárodní fronty v boji proti imperialismu. Liu Shaoqi a Deng Xiaoping, kteří, se souhlasem Mao Zedonga, toto jednání vedli s jeho návrhem souhlasili a slíbili Mijamotovi, že se ČLR v dohledné době k tomuto uskupení přidá. Těsně před podpisem smlouvy ovšem Mao Zedong dohodu zrušil tvrzením, že úhlavním nepřítelem ČLR jsou nejen imperialisté, ale i SSSR a požadoval, aby název fronty obsahoval i boj proti revizionismu.[111]

7. 3 Mírová jednání mezi VDR a USA

Po vstupu pozemních jednotek USA do války ve VR v březnu 1965 se strategie VDR v boji proti USA skládala ze tří složek. První složkou byl ozbrojený boj, který probíhal ve spolupráci armády VDR s Viet Kongem na území VR. Druhou složkou tvořila materiální podpora socialistického bloku v čele s ČLR a SSSR. Třetí složku pak zahrnovala snaha VDR obhájit na veřejnosti svůj hlavní cíl v podobě sjednocení Vietnamu a získat tak na svou stranu celosvětové veřejné mínění. Vláda VDR byla přesvědčená, že pokud se jí pro svůj cíl podaří získat podporu veřejnosti po celém světě, povede to k dobrovolnému stažení amerických jednotek z VR.[112]

VDR proto pořádala tiskové konference k informování o aktuální situaci, využívala nejrůznějších mezinárodních shromáždění k přesvědčování o správnosti svého cíle, navazovala

---

[109] Tamtéž, s. 87.

[110] KHOO, Nicholas. *Collateral Damage*. New York: Columbia University Press, 2011. S. 34

[111] CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001, s. 231

[112] ASSELIN, Pierre. *We Don't Want a Munich: Hanoi's Diplomatic Strategy 1965-1968.* In: Diplomatic History, Vol. 36, No. 3, s. 547.

kontakty s neziskovými organizacemi ze Západu, veřejně podporovala nacionalistická hnutí po celém světě v jejich boji proti kolonialismu a zvala různé světové osobnosti do Hanoje, aby na vlastní oči viděly následky probíhajícího amerického bombardování.[113]

Důvod, proč VDR vynakládala tolik úsilí k ospravedlnění svého počínání, byl zřejmý. Představitelé VDR si postupem času uvědomovali, že pokud by se spoléhali pouze na ozbrojený boj, nemohou v dohledné době nad USA zvítězit. Jak se později ukázalo, tato složka strategie byla velmi účinná. Právě veřejné mínění v USA bylo jedním z hlavních důvodů odchodu amerických jednotek z VR.

Po vstupu amerických jednotek do VR na jaře 1965 ale ve vládě VDR stále ještě převažoval názor, že je možné USA porazit vojensky. Pham Van Dong sice navrhl mírové řešení v podobě Hanojské deklarace, ale ta byla pro USA nepřijatelná, protože naplnění jejich podmínek by znamenalo úplné vítězství pro VDR. Jinak ale strategie VDR po vypuknutí války byla naprosto jasná, dosáhnout úplného vítězství pomocí ozbrojeného boje. Jakýkoliv pokus o mírové řešení by pro vládu VDR v této době znamenalo kapitulaci.[114]

Jak ale konflikt ve VR pokračoval dál, začínalo být představitelům VDR jasné, že pokud se budou spoléhat pouze na ozbrojený boj, sjednocení Vietnamu v dohledné době nedosáhnou. Již v prosinci 1965 proto Le Duan na XII. sjezdu KSV ve svém projevu zdůraznil, že je nutné, kromě ozbrojeného boje, podrobit USA i politickému tlaku. Prohlásil, že není potřeba s Američany bojovat do posledního muže, ale že stačí získat na bojišti výraznou převahu a tuto výhodu pak využít při vyjednávání s USA o odchodu amerických jednotek z VR.[115]

Na XIII. sjezdu KSV v lednu 1967 pak ministr zahraničních věcí Nguyen Duy Trinh ve své zprávě, kterou představil ústřednímu výboru strany, shrnul výrazný pokrok, jenž VDR učinila při naplňování strategie politického boje za rok 1966. Prohlásil, že se VDR podařilo zajistit navýšení materiální podpory od ČLR a SSSR, posílit veřejné mínění odsuzující

---

[113] Tamtéž, s. 552.

[114] CHEN, King C. *Peking: Policies and Relations – A Survey.* In: Asian Survey, September 1972, Vol. 12, No. 9, s. 812.

[115] *December 01, 1965 Speech Given by Party First Secretary Le Duan to the 12th Plenum of the Party Central Commitee*. Wilson Center Digital Archive. [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/113970.pdf?v=90d19ced94524f138916c2a890fbf276

přítomnost amerických jednotek ve VR a získat silnou mezinárodní podporu pro svůj konečný cíl v podobě sjednocení Vietnamu.[116]

Ve druhé polovině 60. let se ze strany mezinárodního společenství objevilo několik pokusů uspořádat mírová jednání mezi VDR a USA. Přispěly k tomu především protesty americké veřejnosti proti válce ve Vietnamu, dále pak čím dál větší přístupnost VDR k vyjednávání s USA v rámci nové politické strategie a mezinárodní izolovanost ČLR, která právě procházela Kulturní revolucí. Pravděpodobně nejblíže k úspěchu pak měla operace Marigold vedená polským diplomatem Januszem Lewandowským z konce roku 1966. Lewandowskému se podařilo přesvědčit představitele USA a VDR o nutnosti zahájit mírové rozhovory a nabídl Varšavu jako místo, kde se měly tyto rozhovory odehrát. Vláda VDR s jeho návrhem souhlasila, měla ale jednu podmínku, bezodkladné zastavení bombardování VDR ze strany USA.[117] Tato podmínka byla během vyjednávání Lewandovského s vládou VDR splněna, ale těsně před zahájením samotných rozhovorů ve Varšavě, americký prezident Johnson nařídil opětovné bombardování VDR, čímž znemožnil další vyjednávání a VDR následně od rozhovorů odstoupila.[118]

S narůstajícím tlakem mezinárodního společenství a v případě USA i tlaku americké veřejnosti na vyřešení konfliktu ve Vietnamu, Johnson 31. března 1968 v televizním vysílání vyhlásil okamžité zastavení bombardování nejvíce obydleného území VDR nacházející se na dvacáté rovnoběžce, tak aby mohly být zahájeny mírové rozhovory. Johnson zároveň prohlásil, že nebude usilovat o znovuzvolení do prezidentského úřadu.[119]VDR následně oznámila, že je připravena vyjednávat s USA o bezpodmínečném zastavení bombardování celého území VDR a souhlasila s místem konání mírových rozhovorů v Paříži.[120]

Souhlas vlády VDR se začátkem mírových rozhovorů s USA vzbudil v ČLR velkou nevoli. ČLR již od počátku odsuzovala příklon VDR k mírovým rozhovorům a trvala na tom, aby VDR žádným způsobem neustupovala od politiky ozbrojeného boje ve VR. Mao Zedong viděl ve vietnamském konfliktu vzor osvobozeneckého boje proti imperialismu. Věřil, že pokud

---

[116] *January 23, 1967 Report by Nguyen Duy Trinh to the 13th Plenum of the Party Central Commitee.* Wilson Center Digital Archive. [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/113973.pdf?v=5532dd2bd945425732e58521738ab27d

[117] HERSHBERG, James G. *Who Murdered „Marigold“*. Wilson Center Digital Archive, s. 22-24. [online]. [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/ACFB26.pdf

[118] Tamtéž, s. 49-60. [online]. [cit. 2018-04-29].

[119] *President Lyndon B. Johnson Decides Not to Seek Re-eletion*. The History Place. [online]. [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: http://www.historyplace.com/speeches/lbj-decision.htm

[120] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 172.

se VDR podaří zvítězit nad USA pomocí vojenské síly, vyburcuje to nacionalistická hnutí po celém světě k následování vietnamského příkladu. Ze strategického pohledu navíc bylo pro ČLR výhodné udržet co nejdelší dobu jednotky USA ve Vietnamu. Vojenská přítomnost USA ve Vietnamu totiž podle čínského smýšlení znamenala, že v případě propuknutí bojů v ostatních částech světa, nebude mít USA možnost v těchto místech zasáhnout.[121]

Dalším důvodem k odsouzení mírových rozhovorů mezi VDR a USA, byla snaha ČLR o snížení vlivu SSSR v Jihovýchodní Asii. Mao Zedong se obával, že mírové rozhovory by byly vedeny ve spolupráci mezi USA a SSSR, čímž by ČLR byla od těchto jednání odstřihnuta. Spolupráce USA a SSSR byla politickou noční můrou Mao Zedonga. Uvědomoval si, že případné mírové vyřešení konfliktu ve Vietnamu by posílilo spojenectví mezi USA a SSSR, což by nevyhnutelně vedlo ke zmenšení vlivu ČLR v Asii.[122]

VDR ovšem nahlížela na vyjednávání s USA jiným způsobem než ČLR a považovala diplomacii jako prostředek k vedení války. Představitelé VDR si uvědomovali, že pokud se budou zaměřovat pouze na ozbrojený boj, nemají proti USA šanci na úspěch. Využívali proto vyjednávání s USA pro získání více času a konsolidaci vlastní armády v boji proti americkým jednotkám. Zároveň ochotou vyjednávat získávali přízeň mezinárodního společenství.[123]

VDR tuto strategii využila také pro maskování příprav vojenských operací. Ministr zahraničních věcí VDR Nguyen Duy Trinh 29. prosince 1967 na mongolské ambasádě v Hanoji prohlásil, že VDR je připravena vrátit se k mírovým rozhovorům za předpokladu, že USA zastaví bombardování území VDR, čímž vzbudili u Američanů zájem o obnovu jednání, protože Johnsonova administrativa už delší dobu tvrdila, že, v otázce mírových rozhovorů, čekají pouze na větší iniciativu ze strany VDR. Ministr zahraničních věcí VDR ale toto prohlášení adresoval, aby zatajil přípravu vojenské operace, která se měla odehrát na Vietnamský nový rok 30. ledna 1968.[124]

7. 4 Ofenzíva Tet a odchod armády ČLR z VDR

Ofenzíva Tet byla vojenská operace vedená jednotkami Viet Kongu a armády VDR, která probíhala na území VR v několika fázích od ledna do září 1968. Cílem této operace bylo

[121] Tamtéž, s. 166.
[122] Tamtéž, s. 166-167.
[123] ASSELIN, Pierre. *We Don't Want a Munich: Hanoi's Diplomatic Strategy 1965-1968.* In: Diplomatic History, Vol. 36, No. 3, s. 551.
[124] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 168-169.

vyvolat povstání jihovietnamského lidu, které by vedlo k dobytí hlavního města Saigonu, dosazení nové vlády pod kontrolou NFO a k eventuálnímu stažení amerických jednotek z VR.[125]

Forma této operace se zcela lišila od předchozích vojenských operací vedených armádou VDR a Viet Kongem. Kromě vysokého počtu zapojených vojáků se tato operace vymykala i důrazem na městské oblasti. Po vstupu amerických jednotek do VR měla velká většina vojenských operací podobu partyzánského boje, jenž byl soustředěn na venkovní oblasti. Ve druhé polovině 60. let ale začal mezi představiteli VDR převládat názor, že pro úspěšnou revoluci je potřeba přesunout ozbrojený boj z vesnic do velkých měst. A právě ofenzíva Tet byla vyvrcholením této strategie.[126]

Z vojenského hlediska ovšem byla ofenzíva Tet naprostým neúspěchem. Jednotkám Viet Kongu a armádě VDR se sice podařilo, překvapivým načasováním začátku operace na Vietnamský nový rok a důslednou přípravou, rychle proniknout do velkých měst a překvapit tak armádu VR a přítomné americké jednotky, ale poté co moment překvapení odezněl, se již projevila technická a taktická vyspělost armády VR a amerických jednotek, jež během několika týdnů opět získaly kontrolu nad územím VR.[127]

I přesto, že ofenzíva Tet skončila vojenským neúspěchem, měla tato operace velký vliv na americké veřejné mínění ohledně zapojení amerických jednotek ve Vietnamu. Důvodem byla skutečnost, že ofenzíva Tet byla ve Spojených státech vysílána „v přímém přenosu“. Americká veřejnost mohla v živém vysílání sledovat hrůzy vietnamského konfliktu, což mělo za následek definitivní zlom v otázce působení amerických jednotek ve Vietnamu. Na základě tlaku veřejnosti pak Johnson 31. března 1968 ve svém projevu vyhlásil omezení amerického bombardování VDR a následně i jeho rozhodnutí, že nebude kandidovat na prezidentský úřad.[128]

Ofenzíva Tet byla zcela v rozporu s vojenskou strategii, jež ve VR prosazovala ČLR. Podle Mao Zedongovy teorie měla být revoluce zpočátku vedena ve formě partyzánského boje a měla být směřována výhradně na venkov. Útok na města měl být veden až poté, co revoluční

---

[125] *Tet Offensive*. CIA, s. 3. [online]. [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP78T02095R000500140001-8.pdf

[126] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 176-177.

[127] DURMAN, Karel. *Popely ještě žhavé II: Konce dobrodružství*. Praha: Karolinum, 2009, s. 46.

[128] Tamtéž, s. 46-47.

síly získají dostatek podpory na venkově. Ofenzíva Tet proto podle názoru ČLR proběhla předčasně a neměla tudíž šanci na úspěch.[129]

Byla to právě ofenzíva Tet a následné rozhodnutí VDR o přistoupení k mírovým rozhovorům s USA, jež jasně demonstrovaly skutečnost, že ČLR již v této době neměla téměř žádný vliv na rozhodování vlády VDR. Když pak následně byly pařížské mírové rozhovory zahájeny a Johnson v listopadu 1968 oznámil úplné zastavení bombardování VDR, rozhodla se ČLR začít stahovat svou armádu z území VDR a výrazně snížit materiální podporu posílanou do Hanoje. Tento pokles se projevil již během roku 1969.[130]

V září roku 1969 umřel, ve věku 79 let, prezident VDR Ho Či Min. Tato událost se stala symbolickým koncem „bratrského" spojenectví mezi ČLR a VDR v 50. a 60. letech 20. století. Ho Či Min sice od roku 1960, kdy byl na pozici generálního tajemníka KSV vystřídán Le Duanem, zastával z pozice prezidenta VDR pouze reprezentativní funkci, bez přímého vlivu na výkonnou moc, ale byl to právě on, kdo se hlavní měrou podílel na udržení nezávislosti VDR během sino-sovětské roztržky. Tato neutralita umožnila VDR čerpat materiální podporu od ČLR i od SSSR, jež se ukázala být klíčovou v boji proti americkým jednotkám.

[129] QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s. 177
[130] Tamtéž, s. 179.

8. Závěr

Cílem této práce bylo zanalyzovat roli ČLR a SSSR při podpoře VDR během druhé indočínské války, přesněji identifikovat politické důvody, jež vedly ČLR a SSSR k podpoře VDR během Vietnamské války. Dále pak posoudit politickou reakci ČLR a SSSR na Tonkinský incident. V neposlední řadě pak bylo cílem této práce zanalyzovat vliv sino-sovětské roztržky na válku ve Vietnamu a pokusit se najít příčiny postupného ochlazování vztahů mezi ČLR a VDR v druhé polovině 60. let. Pro zodpovězení těchto otázek bylo v této práci využito primárních pramenů v podobě elektronicky přístupných dokumentů CIA a přepisů rozhovorů mezi nejvyššími představiteli ČLR, SSSR a VDR. Využita byly i sekundární

Důvodů, proč ČLR podporovala VDR při snaze o sjednocení Vietnamu, bylo hned několik. Tím, dle autora mínění nejdůležitějším, byla skutečnost, že představitelé ČLR viděli americkou přítomnost v Jižním Vietnamu jako bezpečnostní riziko pro svou zemi. Snažili se proto, formou agresivní rétoriky a dodávkami vojenského materiálu do VDR, zabránit USA v rozšíření válečného konfliktu mimo území VR. Je ovšem potřeba zmínit, že ani USA nemělo zájem o rozšíření vietnamského konfliktu, a postupem času proto došlo mezi ČLR a USA k tichému konsenzu ohledně situace ve Vietnamu. USA se zavázalo nerozšířit pozemní konflikt mimo hranice VR, ČLR naopak souhlasila s tím, že do VR nevyšle pozemní jednotky.

Postupem času se tak vietnamský konflikt stal především příležitostí pro Mao Zedonga jak posílit svou pozici uvnitř KSČ. Neotřesitelná pozice Mao Zedonga ve vedení KSČ byla v 60. letech značně oslabena z důvodu Velkého skoku vpřed a Mao byl vystaven tlaku na uskutečnění ekonomických reforem. Mao se proto rozhodl využít americkou intervenci ve VR pro vyvolání pocitu strachu v ČLR a k podnícení protiimperialistických nálad uvnitř čínské společnosti. Tyto nálady pak vyvrcholily v roce 1966, když Mao zahájil Kulturní revoluci, jejíž oficiálním cílem bylo vymýtit kapitalistické smýšlení z čínské společnosti.

SSSR se v 50. a v první polovině 60. let o situaci v Indočíně příliš nezajímal. Po nástupu Nikity Chruščova k moci v roce 1953 bylo hlavním cílem zahraniční politiky SSSR udržovat dobré vztahy s USA. SSSR se tak odmítlo jakýmkoliv způsobem politicky angažovat v Indočíně. Politika SSSR se ale změnila v roce 1964, když byl v rámci politické krize uvnitř SSSR Chruščov sesazen a byl vystřídán Leonidem Brežněvem. S nástupem Brežněva k moci a v důsledku zhoršujících se vztahů s ČLR, se SSSR rozhodla zvýšit svůj vliv na Dálném východě

a oslabit tak pozici ČLR v tomto regionu. Důvodem pro VDR pak byla i zvýšená ochota nového vedení SSSR podílet se na šíření socialistických myšlenek ve světě.

Druhá část této práce analyzuje dopad Tonkinského incidentu na válku ve Vietnamu. Tonkinský incident ze 4. srpna 1964, při němž údajně VDR napadla americké loďstvo u vietnamského pobřeží, byl využit americkou administrativou k zahájení bombardování VDR a k schválení tzv. Tonkinské rezoluce. Na základě analýzy dokumentů CIA a sekundární literatury, ale bylo zjištěno, že žádný incident se 4. srpna neodehrál a USA tento domnělý incident pouze využilo k eskalaci konfliktu ve Vietnamu.

Politická reakce ČLR a SSSR na Tonkinský incident a následné bombardování VDR ze strany USA pak byla v souladu s tehdejší zahraniční politikou obou zemí. ČLR plně podpořila VDR a obvinila USA z eskalace konfliktu. Reakce SSSR byla zcela rozdílná, oficiální prohlášení sovětské vlády sice odsoudilo americké bombardování, ale zároveň neobsahovalo žádnou zmínku o podpoře VDR v případě další eskalace ze strany USA.

Na přelomu let 1964 a 1965 se změnila i forma podpory ČLR a SSSR vůči VDR. ČLR se v důsledku Tonkinského incidentu a následné pozemní intervence USA do vietnamské války rozhodla navýšit dodávky vojenského materiálu a zároveň do VDR vyslala vlastní armádu, aby chránila území VDR před případným útokem ze strany USA. SSSR se v reakci na změnu politického vedení země a zároveň na změnu směru zahraniční politiky rozhodl začít do VDR posílat, kromě finanční podpory, i vojenský materiál. Tento vojenský materiál splňoval především obrannou funkci a sloužil především pro obranu VDR. Jednalo se především o bojové stíhačky a rakety země-vzduch. Vojenský materiál posílaný z ČLR tvořily především lehké zbraně určené k partyzánskému boji.

Třetí část této práce je věnována dopadu sino-sovětské roztržky na válku ve Vietnamu. Na základě analýzy primárních pramenů a sekundární literatury je patrné, že tento ideologický konflikt ovlivnil podporu VDR v několika směrech. Neustále se zhoršující se vztahy mezi ČLR a SSSR vedly ke sporům ohledně přepravy vojenského materiálu do VDR. SSSR musela pro urychlení přepravy využívat přepravu přes území ČLR, což vedlo představitele ČLR ke snaze co nejvíce využít této situace k jejímu zdržování.

SSSR se naopak snažil oslabit pozici ČLR na Dálném východě. Rozhodl se proto v druhé polovině 60. let ještě více navýšit finanční a materiální podporu pro VDR. Tato skutečnost vedla vládu ČLR ke zvýšení politického tlaku na VDR. Snahou ČLR bylo odradit

VDR od přijímání sovětské pomoci. VDR se ovšem podařilo zachovat si během tohoto ideologického konfliktu neutralitu a využívat tak podporu od ČLR i od SSSR.

Závěrečná část této práce je věnována počátkům sino-vietnamských rozporů v druhé polovině 60. let. I přes neustále proudící materiální podporu začínalo být v tomto období patrné, že ČLR ztrácí politický vliv na VDR. Důvodem byla především neochota ČLR spolupracovat se SSSR na společném postupu při podpoře VDR a nestabilní politická situace v ČLR, jež právě procházela Kulturní revolucí, čímž ztratila prestiž na mezinárodním poli. Rozhodnutí vlády VDR podniknout ofenzívu Tet spolu s následným rozhodnutím přistoupit k mírovým jednáním s USA bylo proto učiněno i bez souhlasu ČLR, což byl jasný důkaz ztráty politického vlivu ČLR na VDR.

S nástupem Richarda Nixona do funkce amerického prezidenta na začátku roku 1969 nastal postupný odsun amerických vojáků z VR. Tento proces je označován jako vietnamizace. Nixon, v rámci tzv. Nixonovy doktríny, prosazoval požadavek, aby spojenci v případných lokálních válkách bojovali bez přímé pomoci USA. Na základě této doktríny byl pak zahájen již zmiňovaný odchod amerických vojáků z Vietnamu a bylo provedeno i zásadní snížení vojenských operací prováděné zbylými americkými jednotkami na území VR.

Válka ve Vietnamu skončila podepsáním pařížských mírových dohod v roce 1973, kde byl dohodnut klid zbraní a definitivní odchod posledních amerických jednotek z VR. VDR ale tyto mírové dohody nedodržovala, a proto k definitivnímu konci války ve Vietnamu došlo až v roce 1975 sjednocením Vietnamu pod nadvládou KSV.

9. Zdroje

Primární prameny

Dokumenty CIA

1) *Cultural Revolution Undermines Chinese Economy*. CIA. [online]. [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP79-00927A006000060004-8.pdf
2) Foreign Radio and Press Reaction to the Gulf of Tonkin Incidents. *CIA* [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP79T01762A000800050007-9.pdf.
3) Special Memorandum No. 7-65. *CIA*. [online]. [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0001166518.pdf
4) *Tet Offensive*. CIA. [online]. [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP78T02095R000500140001-8.pdf
5) *The Impact of the Sino-soviet Dispute on North Vietnam.* CIA. [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0000415086.pdf
6) *The Sino-soviet Dispute on Aid to North Vietnam 1965-1968.* CIA. [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0000415086.pdf
7) *Tonkin-Dubious Premise for a War.* CIA *[*online*]*. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP90-00965R000605740019-3.pdf.

Ostatní

1) *December 01, 1965 Speech Given by Party First Secretary Le Duan to the 12th Plenum of the Party Central Commitee*. Wilson Center Digital Archive. [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/113970.pdf?v=90d19ced94524f138916c2a890fbf276
2) *January 23, 1967 Report by Nguyen Duy Trinh to the 13th Plenum of the Party Central Commitee.* Wilson Center Digital Archive. [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/113973.pdf?v=5532dd2bd945425732e58521738ab27d
3) Lyndon Johnson, Gulf of Tonkin Incident-August 4, 1964. HISTORIC SPEECHES. [online]. [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: http://www.presidentialrhetoric.com/historicspeeches/johnson_lyndon/gulfoftonkin.html.
4) *Note of Comrade Bergold, East German Ambassador, with the polish ambassador, comrade Siedliecky*. Wilson Center Digital Archive. [online]. [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/117743
5) *President Lyndon B. Johnson Decides Not to Seek Re-eletion*. The History Place. [online]. [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: http://www.historyplace.com/speeches/lbj-decision.htm
6) WESTAD, Odd Arne. *77 Conversations Between Chinese and Foreign Leaders on the Wars in Indochina*. Woodrow Wilson International Center for Scholars, 1998.

Sekundární prameny

Knihy

1) ANG, Cheng Guan. *Vietnam war from the other side: the Vietnamese Communists' perspective*. London: New York, 2006. ISBN 041540620X.
2) ANG, Cheng Guan. *Vietnamese communists' relations with China and the second Indochina conflict, 1956-1962*. Jefferson, N.C: McFarland, 1997. ISBN 0786473738.
3) DUIKER, William J. *Ho Či Min*. Přeložil Jan FILIPSKÝ. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-166-0.
4) DURMAN, Karel. *Popely ještě žhavé II: Konce dobrodružství.* Praha: Karolinum, 2009. ISBN 9788024615363.
5) GAĬDUK, I. V. *Confronting Vietnam: Soviet policy toward the Indochina Conflict, 1954-1963*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 2003. ISBN 0804747121.
6) GOSCHA, Christopher E. *The Penguin history of modern Vietnam*. [London], UK: Allen Lane, an imprint of Penguin Books, 2016. ISBN 9781846143106
7) CHEN, Jian. *Mao's China and the cold war*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001. ISBN 0807849324.
8) CHEN, King C. *Vietnam and China, 1938-1954*. Princeton University Press, 2015. ISBN 978-0691621524
9) KARNOW, Stanley. *Vietnam: a history : [the first complete account of Vietnam at war]*. New York, N.Y.: Penguin Books, 1984. Penguin Book. ISBN 0-14-00-7324-8.
10) KHOO, Nicholas. *Collateral damage: Sino-Soviet rivalry and the termination of the Sino-Vietnamese alliance*. New York: Columbia University Press, c2011. ISBN 9780231150781.
11) LUTHI, Lorenz M. *The Sino-Soviet split: Cold War in the communist world*. Princeton: Princeton University Press, c2008. ISBN 0691135908.
12) MOÏSE, Edwin E. *Tonkin Gulf and the escalation of the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c1996. ISBN 0807823007.
13) QIANG, Zhai. *China and the Vietnam wars, 1950-1975*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000. ISBN 0807848425.
14) RADCHENKO, Sergey. *Two suns in the heavens: the Sino-Soviet struggle for supremacy, 1962-1967*. Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center, c2009. ISBN 978-0804758796.

Odborné články

1) ASSELIN, Pierre. *We Don't Want a Munich: Hanoi's Diplomatic Strategy 1965-1968.* In: Diplomatic History, June 2012, Vol. 36, No. 3, s. 547-581. [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/pdf/44376189.pdf?refreqid=excelsior%3A56e9849a90e97a2920ebffd565dda509

2) Document No. 3 In: *Cold War International History Project Bulletin: Inside China's Cold War* , Issue 16, s. 372-373. [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CWIHP_Bulletin_16.pdf
3) Edgar Snow Interview with China Chairman Mao Zedong. *The New Republic. [online].* [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: https://newrepublic.com/article/119916/edgar-snow-interview-china-chairman-mao-zedong.
4) GRIFFITH, William E. *Sino-soviet relations, 1964-1965*. In. The China Quaterly, 1966, No. 25, s. 3-143. [online]. [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/pdf/3082099.pdf?refreqid=excelsior%3A2bc1eaa64ea5d12268f1d66f2db3c576
5) HANYOK, Robert. *Skunks, Bogies, Silent Hounds, and the Flying Fish.* In. Cryptologic Quaterly, Winter 2000, Vol. 19, No. 1. [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB132/relea00012.pdf
6) HERSHBERG, James G. *Who Murdered „Marigold“*. Wilson Center Digital Archive, s. 22-24. [online]. [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/ACFB26.pdf
7) CHEN, King C. *Peking: Policies and Relations – A Survey.* In: Asian Survey, September 1972, Vol. 12, No. 9, s. 806-817. [online]. [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/pdf/2642830.pdf?refreqid=excelsior%3A990fe2d102c2282b4f7e4603b94e963e
8) PATERSON, Par. The Truth About Tonkin. In. Naval History Magazine, February 2008, Vol. 22, No. 1 [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: https://www.usni.org/magazines/navalhistory/2008-02/truth-about-tonkin